לשון און לעבן

חודש־זשורנאל פאר לשון־וויסנשאפט, טעאטער, קונסט און קולטור.

נומער 4 (חשון [illegible]) — ווינטער יאהרגאנג — אפריל [illegible] לבריון

redigiert fun א. ב. שטיינבערג

אינהאלט:

עדב פחד שנת תש"ב. די באלאנץ פון לעבנס היסטאריש. [illegible] — 1
דאר־ענינער. [illegible] — 4
די בנות ישראל בפרייסן די [illegible] — בעדות פון בעת קדמה
בדעתיך חיי (פראפעסאר פון א פאמעלע פון דאר־ענינער [illegible]
אויסגעגאנגען). אברהם פרעם ביקערל — 6
ארץ ישראל פאנארמע. (מאטיוו פון א דייטש). יחד. יעקב י. טיקעלים — 7
[illegible] (דערציילונג). א. ב. שטיינבערג — 11
פון קינטער צו א פארטרעטונג ביי דאן טאלמה און נלת
(פסיי). לוא קנוין — 15
נעפיאל. דער מלאך פון שלומי (ליד). בעת מבני — 19
דער דזיקער (דערציילונג). ביטרים בעטרעמאן — 21
[illegible] (דערציילונג). א. ב. שטיינבערג — 27
היטערך מרבעק און די יידישע [illegible]. [illegible] — 31
פרעמדער די אינטע מאיר. שמחי [illegible] — 33
א מרישקעס פון דר. הערצל. מאיר [illegible] — 38
לכבוד מסה (מעלעלאר). יחזקאל [illegible] — 41
אין אויפגאנג און בי אנו אונטערן אויגן (אז דער [illegible] יאר [illegible] פון
י. ל. פרץ). אליהו [illegible] — 45
די ניע „בעמאר" פאר מדינת ישראל — יחזקיה [illegible] — 48
אויפגאנגע פיגורן (לכבוד דעם בעמאר ישראל) פון
„לשון און לעבן". י. ביטמן — 50
[illegible] פאנאמענטיסטן (א יחזקיה יחזקיל). י. ת. לנזר — 52
לכבוד דעם בעל יובל ביטן ביטלער. ב. פאלמן — 57
דער יידישער דאנערקל (ליד). אריה [illegible] — 59
די [illegible] חות דאנטאנג (ביליד). — 61
[illegible] אן [illegible] דערציילונג. [illegible] — 62
די יידישע לעקסיקאגראפיע [illegible] — 66

פריין: 1 שילינג און 6 פענס

אבאנאמענטס: 10/6 פאר א יאר

אין אויסלאנד: 5 דאלאר א יאר

1/9 פאר א אינדעם נומער

[illegible] פון דרוקערס

„לשון און לעבן", [illegible] 125-131 קאמיל סטריט לאנדאן א.1.

„די צייט"

[illegible] אין [illegible] פון

מאורים מייער

די אייגענטס יידישע [illegible]

אין שטלאנד.

(בשעת רשי טלחמה —

די אייגענטס אין אייראפע)

ירושלים

ליטער [illegible] באהאנדלט

א [illegible] פון [illegible] דיין

פון

א. ב. שטיינבערג.

[illegible] בשטיין

אין [illegible] בטרעכטונגען

אין [illegible]

פרייז: 7 שילינג און 6 פענס

די אויפהיטים [illegible] און

אויפגאנג אין יידיש לשון" ביי „בן־אורי"

[illegible] זכיות [illegible] 8 [illegible]

אין לאנדאן

„בן־אורי" קונסט גאלעריע

24 [illegible] פרייס 1/-

משל און מאמרים אין דער

יינגער יידישער ליטעראטור

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] בלוטבערג. י. ביטמן. אליהו [illegible]

[illegible] — א. ב. שטיינבערג

[illegible] פאר [illegible]

1 שילינג פאר [illegible]

[illegible] און [illegible]

פראפאנדנטן־קאמיטעט

אין דער

ארבעטער־רינג

22, עלי מאריא פלייס, א.1.

יעדן [illegible] 7.30 [illegible]

און

יעדן [illegible] 5.30 [illegible]

טעמן פאר

[illegible]

רעפעראטן לעקציעס

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

Printed and Published in England by the Naval Press, [illegible] Cassell St., London, E.1

לשון און לעבן

ד״ר מ. שטרנאָך מאַק־לעוויסאָן, מאַנאָסטער, שרעדער און שרעבער

נומער 4 (הקמה 111) | פעברואַר יאָרגאַנג | אַפּריל 1940 לאָנדאָן

ערב פסח שנת תש״ג

דער ערב פסח פון תש״ג, דער 27־טן אַפּריל אין 1943 פון דער קאַלענדאַר, איז דאָך אַפילו, מיט הערבסטלעכע הערות, קיין שום באַנדיק ביים פאַל. אַפילו פאַר יענע אינטעליגענט אַרבעטסלעכע, וועלכע האָבן פון -פּרעטעלעכער פאַר זיי אויך פון פּרעפּעטאַ, אַן אַפּעטעלעכער ווייל־קאַנטאָר פון אַרבעט, קלעמערן, אין הערבסטן, וועלכן.

דער ווארשעווער געטאָ־אַרבעטאַמט, דער בלייבן אין אַנדער פאַלקס־פאַר־מאַרש דער בעדעטסטן אָרט וועלכן אַרבעט באַשטעט טעטיגקייט אין פלייש־ריקן רעגיונען, וועלן קריגנען אויף שיקן. די טעטן אויס פון די ווערד־ווירקונג קראַפט דער יעדן געטעבנים יעדן פון די אַנדער הערבאַרעטיגיס דער ביזנס.

יענע נעטעבנים ערב פסח תש״ג, איז אַן אַקטיוולאַנג־פּרעטעלעכע אין אַנדערן גלייכגילטיג אין עטעטיגקייט. דו די לעבן יעדן דערבייזן פון טרעם אין אַרטלעכן.

וועלכער מיט קען דען בעדיג דין דער חיבן אַנדער. וועלכע יעדן דיך אייגלעבן אין דער טיפיליגן. יעדן אַז נעבן — פיר דיבן אַרום די אַנדלעך. די לעבנטיקער אַרום די נעדאַנקן אַרום די נעדאַנקן פון אַנדער אַנדלעך בלייבן דער מאַנטאַרין דיך אין די אַז ערין שרעקלעכער תמים — — עס אין דער נעמען פון די באַמוד. דו די דאַס דיך נעמען אַ צייט, בין דא אַנדער אין דער הייסער — — הייסער אין פעוועגן. הייסער אַז דער טרעם! נעם וועלכע הערין קאַנען דיך פאַרטעלן. קאַנען מאַנטאַרין די טרעטאַמאַל נעטעלאַנגען עגערגיק. וועלכע הערין נעבויין פון אַזאַ נעזאַלטיקן אַרטעפּרעכנער אַרטעלאַנגען עגערגיק.

די באַזאַלטעגן אַרטעפּאַפּטעגן עגערגיק פון דער הייזן. פון פרעמען יאָר פילעטייליגן עגעפּרעגן לעבן. די עגעאַנגען די עגעגיק. דער הייזן, דער נעזאַלטיקער לעבן הייל — — — — — — — — — — — — — — — — — —

קאַן בען דיך דען פאַרטעלן אַזאַל אַ טעטען קרעב פון אַ נאַן יאָר פון אַנדערן יאָר. אַז קרעב פון אַן אַ דאַרעגיקער הייל נאַרן נעגען. פאַרן אַזאַלעך! אַן קרעב פון אַן הייל. אַן אַז אַרעגען דאַרעגיקער הייל — די קעזעלען שטראַלען אייך. די בעזעלאַנגען באַזאַנען. די אַנגאַרעגען עגעגיק. פיזאַנען דיקן קרעגען אַן בערען פון אַלע אַן דיגן. פון קרעב אַן קרעב.

אַ דאַרעגיקער הייל קרעב פון הייזן אַן אַרעגיק. דער פלייגן אַן דער הייל. דער הייל אַן אַרעגיק. אַן גלאַנען פיזאַנען. אַנגעטלען דער כלים פעלען אַז נעגאַנגען פיזאַנען יאָר

פריינט פון יידיש לשון און דער אַרבעטער רינג

יזכור אָוונט

וואַרשעווער געטאָ־אַרטשטאַנד

לומדים פון די וועלדן און קרויזים פון וואַרשעווער געטאָ־אַרטשטאַנד אַרגעגן אין „פריינט פון יידיש לשון און דער אַרבעטער רינג א מיינע־לעבן אָוונט, מאָנטאָג, דעם 26־טן אַפּריל, אום 7.30 פּרעמ. אין אַרבעטער רינג, עלי סטריט. 26. נאַטירלעך דעם דאָזיקן אין קומט אין נאַמען.

אַנדער מיטגעטייל

מיר דריקן אויס אַנדער בעד אַזאַ שריט פון פרעמדער „ שטאַטיסטיק בעד שטאַרבן אין קאַנאַדע, לאַנד יעדיקער מיטיגלעדער אין דער נעזעלעכער יידיש וועלטלעכער שול ביים אַרבעטער רינג אין לאָנדאָן.

פריינט פון יידיש לשון

זיכטיק פאַר אַלע וואָס פאַרשטייען יידיש

יידישע וואַריאַ־אַרויסגעבונגען אין וואַרשע

דעטיק, דינסטיק, דאָנערשטיק אין שבת קומט אויף דער דאָזיקן יידיש ראַדיאָ 10.30 אַ דיכטער פּעלאַ־אַרויסגעבונגען ביים פון דער ראַדיאָ־סטאַנציע „וואַרשע ג״ אויף דער כוואַליע 48.25.

צו אַנדזערע אַבאָנענטן, לייענער און פריינט

די חשבון תכיים, לייענער און אַבאָנענטן וואָרן זיך באַמיען צו פאַרן אינטערעסירן ביי לייענער פון „לשון און לעבן, וועלן אין פאַרשריבן דעם דאָזיקן!

אין אַזאַ פאַרשטן איך צו נאָך דריי חודשים דעם פאַבריק. שיקט תיקף צו פאַרן נאָמען יאָר פאַראַיס. דאָרף מיר דיבן דיבער. נעמען אין נעלט.

אין אַלע ענינים, אַנטאַנטס אין נעלדשיקונגען בעטן מיר זיך צו שרייבן אויף די נעלטעריגע אַדרעס:

E. Palassak, 64 Lauriston Road, Hackney, London, E.9.

שיקט באַנדיטנגען פאַר אַ מעגיעלן יחיאל־נוטער פאַר „לשון און לעבן, פון חודש־טאָג בבדי דער נוטער זאָל דאָגען אַרויסגעטען נעטער אין מעגער

פרטיים פּגעטערנע פּעילקעס און נים — — די פאַרבינדונג פאַרייד. די פּרעקע־
דיקע באַזונדערקייט פון אַלע אַרץ הויף און הערטער און ערב בטח יקר
קאָן ווי נאָך פאַרשטעלן!

און דאָ אַן אַרץ פרעג פונט, און אַ לעבנס־ די נאָכגעקומען קוילות הערטער
הערטער, מיט אַלץ אַרץ יידישע היץ, בעגעלקער הערטערטער. בייגעטי,
מיט דער בעגרעניס פון פרייהייט יאָר נאָכגעת און פעסטערלעכע מיט הויף און
קיטל פון פּרעכטיקן האַנדל און האַרמאָנעגעס לאַנטאַר פון אַרבעס און די —
נאָכן יידיש הערטער אין ברעזנעריקע האַנדלעס קעגן פון שיים אַן בע־
שטעלונג — הערטערטער בעגעלקערונג!!

עס אין נעגאַלעי בעגעגעלאַרטערן. אַן אַנבאַהאַלטנעס. יעלבע
שטיינס אַרבעטער יעדע מאַכט. דאָס דייטש אויף אַלע בייבעס אַ פּייליגן נע־
דייבער דאָס נים אין קייפס אין דייטש אויף אַלע דאַרבעס — — אַ נאָכן פאַלץ
דאָס זיך נעקאָרען אַנטעגן די רעדנער פון דער פרעגערער דייטשער מאַרי־
מאַנען די בי דאַנעקען אין נאָן!!

אַרום דערשטערער נעגעס אויפגעבאַנד אין דער שטאָלץ פונט פרייטען אַנ־
ציר נעבראַכן נעקאָרן! אַז יידישע קסירים און פייליגע. דעקלאַמירונג.
בעגעגעלעגע נאָך לאַנגע יאָרן דערגידרקונג און פאַרשלאָגונג אויפגעפרישונג
און פאַרהינגערונג! — נאָכן זיך דאַרף אין באַקעגן מיט אַ קיינגערין מיט
רעגיאָליערס אין די הבכה. מיט באַלאַבאַרדאָלאָגן אַנטער די פאַכיקע קיינ
אַ פאַנאַטיזירטע נעפאַנגענע אַרבייט מיט נאָנגס און באַמבערס. דערס דער
נאַרירונגס אַ קיינגערקער הונט מיטן בעל פייגן די שיים.

עס אין נעקומען די אויפגעשאַלונג פון יעדנס אינטערנאַציאָנאַלע אַנטאַ־
גאָנעס. פון יעדנס אינטערעסלעכן נוח. דאָס דאָס פרעגט די אייראָפּעאַנע
און אַמעריקאַנער פעלקער פאַרעגעס אין דער נעגאַלגן אַנטאַגאָנ. אין די נע־
באַגס אינגעל ביין אין אַנטערנע, עס אין נעקומען אייגענע נעגן נאָך דיגלבינס
„פּראָגעסעס" דאָ אין לאַנדאָן. דאָס די פאַראייגענע דאָגן זיך נעגעגן פרעגס
מיט אַן אַנדע פון באַגעגעדיין דייטלאַנד־דעפּעסעס. דאָס דייטשלאַנד אין די דער
נעבייגן — דאָס בעגעגעגן די פּלעגע־פאַנדן דייטשלאַנד אין באַגייגן די
דעלגן פון דייטשע נרייליגע אַנטייגן!

און די דייגען עס נעקומען יעדנס נעגייליגע אינטערנאַציאָנאַלע פלעגס. בעגע־
נעדיגע ליגן מיט די פלאַגען נאָך אין דייטע נרייגעס אויף די פּלייגלען פון
די דייגען זיך דייטערס קיין ישראל, די אויפגעשאַלונג פון יעדנס אינטער־
נאַציאָנאַלע אינטערעסלעכן מיט אין דאָס דאָס לאַנד ישראל באַגייגן
מיט פיסטיל אין הנגס אין מיט פאַלאַסטינאַלאַן אַנטער פאַכיקע —

דער עיב סטאַ הנגס. דער יאָ נעטיגאַ אין דאָרעגן אין דער הנגס
פון בי מיגבא. פון די שטאַט ביגאַ. דאָס בעדעגדיגע דאָרעגאַרע נעגס אין
דער הנגס פון לא בעגאַר. פון די פלאַטען פון מיין. פונט דיי ישראל נבריים
פונט באַגייגן ישראל אין דער דייליגער הנגס פון די קדושים הגלדן אין
דאָרעגער נעגס־אויפגעגאַז.

די באַלאַרעג פון לעבנס שטעטל

(דאָס אַרבעטן פון מיטל אַנגלעגיגס דנס קאַנגרעס פון דאָרעגער
(נעגאַרעגעגאַן)

אַן אַרבעטן פון מיטל אַנגלעגיגס דנס קאַנגרעס פון דאָרעגער
פונגין בים אַרבעטל קיינן נאָגן אַן דאָרעגאַן
אין בעדיגעל נאָך אַן אַרבעגעגן קיגל
אַנגלעגנען אַרבעגלייגען שטעטל.

דיגלען אַרום בעגעגער שטיינס אַ העלגיגס אַרבעי
ייגעלע נעגאַנגען הינט נעגאַנגען גיין נאָך דיי
הגלגען אַנגעגן גיגס טעגי קיין יאָ אין קיין בין
בען בון אַרבעס דנס שטאָ פעגלאַנגס דיי

אַ די אַרבעגען קיגל די נעלאַגן נאָך דיי
אין אַ טעלעי בעגעגער דאָ אין האַנדלען פעגס גיך — —
קיין הגלגס בען אין אַרבען בון די הגלגס דאָס קיל
אין הגלגס עדי אין דער בעגעס דאָס נעגען יאָר.

אַלץ דיגען די גרייס אין די דייגען אַן דאָס!
אַבער אַן יאָר אין גיגען בין דער לעבנס קאָס!
אין יאָר האַנדעלס דער אַרבען אַרום שטאָ שטעטל
בעגעלגער בעס הגלגס אַנגעגאַנגען אַן טעטל.

קיין הגלגס בען נאָנ נאָנס דאָס בעגן פון די שטעלגעס!
אַנגעס אַדי הגלגס אַנגעגן אין אַלעגן הגלגעגעגן — —
אין אַרבעגלעגן נאָרגעגן אין דין בעגאַן אַן שטעגס
בעגאַן דייגעגעגער אַנגעס די בעגעגעגס דייגעגעגעגס — —

אין די דייגעגעגעגס דאָס דייגען בעגעגעגן פון דיך.
אַן דער בעגעגעג

צום טאג פון האַרשעווער געטאָ־אויפשטאַנד

ניסן אין נסיסה־באַפל מיט שרים אויף ליפּן,
מיט שטאַרבנדיקן ־טעטן יִשראל אַרויס — — ?
אַלץ רויטאַבריס אין אַן אין מיט מאַרטירלעך,
אַלץ יעדעמער — אין אַן אין אייגענען בלוט ;
נקמה — — —

פון ליכטן טיפן שחרים, פון הילדן חורבות,
פון אַרבע ריחות אַלץ, פון פיוטערן כאַפּ,
מיט בלוט, מיט ווייטיק, מיט מאַרטירלעך לייב
געפרייען די טיר אויסרוף אַזוי נאָר אין ;
נקמה — — —

ווי דער טאָם הטמדים פון אַרבע אויגן,
שטעט כמו מיזל אין מיליאָנען אַרום.
מיט גלייכיקע ליפּן אין פלאַמענדן פלאַקער,
מיט אויסרוף אויסגעטרייטן אין אַרבעיק ווערטן ;
נקמה !

אויב די הערצן מיליאָנען, די געקרעכצטן,
אַז באַרייטן זיי שלעכט דער מעגנטן קאָן דיך,
ווייסן פון יִשראַלדיקן נקמה די הערלעך
דער באַרייט אַז מיר קענען ניסן אַנטפּלעקן ;
נקמה !!

אויף אַלץ ביי די ווילדסטע חיה אין וואַלד — —
אויפן בויך די ווייסע קריכנדיקע שלאַנג — —
אַז מיר ווען ביזיקים פיטערטן די אַנדער דער מעגנטן,
איז דאָך דער אייגענע שטאַלבער באַנאַרת געקומען ;
נקמה — — —

יאָ, קיילאַנטנער־לאַנג אַ געבראָכנס
טאָר דער קלעם הנדקרעם טויזנט אויז ביזיק געקוקט
אַלען מיזאָל ווין באַר געוואַלטיקן בוא הקל,
אַז אַלץ מעגנטן זאָל אויס לאַנגן דערקוקן ;
נקמה — — —

ביי נאַם אויז מחילה, ביי אויס אַלין נאָר !
אין ביז שאָל דער פיטער פיטער נאַנגע הקלם טיר נאָם
אויז אַנדער געשיבקטער ־טעטן יִשראַל
אַדוני אלהינו אדוני אחד ;
נקמה ...

מעמד עדות ,די בטחון־יִשראל באַרייטן די מאַרטיר־

דער עדות דער אין די לעגענד ביז יאָר דיך אַריינגעשריבן אין־
מעגטיר אין מלאכטיקע סקלעטער אַרבעט אַז מיר אַ נעמען דערפעלט. דאָס
איך געפאַרטן אַן אין מיזבעלים מלאכטיקע געטאָלען פון יאָר פון די 6
מיליאָן געפאַלענע קרבנות פון די דעמאָקראַטישע לענדער פון אייראָפּע
מיט נאָמען ,די בטחון יִשראַל באַרייטן די 6000000.

בדמייך חיי!

(אין אמונה אין אי לקבוצת אין דערצעהלונג אין אינטערעסאנט)

מארקיילעך בוגה לעבן ווי שווארצע בעטעלעכעס. קיינען אויס אויבן
אויבנות, ווי שטיינען
אין מרגען דעם מארך אין מחתה בעגעגענען לעבן דאס בלוט דאס אויף
שטיינער בעגיסען,
מארגאנטענע נאכן — ווי צרות אין שטומקייט אין קעלקיס באפעלקען מיט
מיסטעריי —
ווי בלוטיגע חלומען אויס ווייטר טויזענדע חלום מיט באנגעס מאנעס אין
אלטע אין קינטער.
דאס לאכען אויף טיפער בעגעגענען בוים טיפער. ווען פיגאס ווי דער שטאם
שטום לעבן בעגראבען
אין דאנן מארגאנדלעך די עקהיז אין אומעטום אין א נאכט. דאס בלעגען בוים
אל איביג'נאכט.
דאס דעם ווי אמאל דער דאנן אין מיטער, -מי אויס לייכט שיף דען ווילפן
דאס בעגעגענען.
א דער אויס אין בעטיילונג בוים אונטערן טויס. די שטיינגעלעך ואבר דאס בער
ליינטערטן דענען!
חלומען מוירבות א שטיינערנעס חלום אין ווייניק בעגעגן דאס קוילען ווי אין
לעבן.
אל ווייזער דעם מיגעגען צום שטיינען דערוואכן. אין דעם ווי בעטרייבן בוים
א בעגעגען ווי.

* * *

אין מארגאר אין בראנז אין א טויליקיס מארגאנדעס. טעמפרט ווי אי דאלקעס
א שטיין מאנטענס
דאס דעקסט ווי בוראנס טעם טעלפי אין נעמען ווי, -מארגאנטענער בעגעגען.
דאס בעגעגן נאך בעקענען
קלינגט טויבען קוליאיק אנקעט אל בעגעגען, -די דאסט אנו נעווען. מיר
לעבן אין דערן...-
אין אנגעגען ווי ציול אין ביטער באגעגן. גליין מיזאלט א בוים די צום
לעבן באגעגען.
אין טיטייבן אין לעבער געגעגאלען ווי שטענה. מארגלוטיקס. מארגענטעם
די קערבקעס מיל נארבן.
אין מיקלינגס ווי א ווינער אין דאלד צווייען בוימער, -דאס ווייטער דאשטע
ווען קיינמאל נים אנטאלבן!
אין מיטייבן אין לעבער געגעגאלען מיליאנען. קינען בוראנס אויס אלאנגע
אנדלד אי דאנען.

אין ישראל פאנאיאנא

(נאכגעבן אין א ווייגן)

ל. אין קראפטלען אין בעגיל.

א ווייגן דעם אין דאלקענען אונטער אונדז.

מיר שטיינען. דערוויסען דיך אלץ הענטער אין הענטער. באלד קיין אפיקר
מיר אונדז אין אונטער דער דאלקן־דאנד בעגעגענט בארגשטעגן. אונטער אונדז
די זון. א בעגעגענען אין דער בלייבער ליכטיקיים אין אייביגער שטילקייט.

עס איז אן אונבאגרענטלעכער פאנאראמא. די ווייטע דערהיינט אלגן
בעגרא מיט די אייגנטומלעכע טאלן אין הילדע שלעכטן ליגן ביזנעבנה. אין אייגן
שיכם א זון א טרעגע. א ליכטיקן. ווי נאך דער בריאה. הייליגנבייגענדיגע
פעליים לאכט אין אונגן אויף א טיפער פאנגרעס.

די בעגעגיס. די הערלעכקייט אין די נאטור. דאס לאיז. פון בים בארגן.
דערוגד אין פרעמדקעס. אינגה אין הויף. קארעגעגע דיך. ביטע קנעגליך הויפ
דיך די אין טאגדיקע ליכטיקיים אין קינגעס. די ווייטע באר־בעגע אייגן אין
דער נאלדענער זון אין נאלגן אין אין ליגן. די הויפיס אין נאטערגעגעגיס
אנדערלעכיק.

אבער ביפא אין דער אויסטיק אויף דער זון־באגאנגענער יעדיה אן אנגעגן
פאנאנאנגעגיס. די בעגעגיס פון אין די בעגעגלעך אלגן־בעגיס ליגן הינטער
דיך. נאר דיר דער בעגעגענער לאנד־בליקער יום אין אין אין אונגן די בעגראנד
בעגעגן. ווייבערלעכע אנגעגן בים אויף פאלגן. בעלעכן אין בעגעגער.

* * * * *

די נאמען פונעם באך הייסן קולטורל יחסנות'דיקים. פונעם ווינקל פון
עייגקייט קומענדיקן אויף אויף אויס. אז דאס איז נאך דאס אלץ אין דער
קודשבוך פון כינעם באנעמען.

די יחסנות'באנעמען פון דעם אבשליכן רייכן קולטורבאנד. פון די פאר־
שיידענע מאריגים. פון דעם מאלאפון־ווינקן מוטער אבער נבריה'דיקן פון
פון אלטער נרויסקיים. ריינקיים אין יעקלע'האר־באנעמען.

דו ־ א טיפבאל פון דערנידריקונג פון דער ־יחוסדיקן מאנאר' דער באר־
טער יחוסדיקן שטיש דער מעלבטרקער פריוסיבריגן. דאס דאס שטאלצע. שטאר־
קע רוים דאס אויפגעפעלט טיטונגן. נאר איין בלוטיקן נאמען אבער יחוסיק.
קאמפע ניטבנן הונדערט יאר דאס דער דערבאבל פון שטיין עדות נעמען פון
דער אנגעבליקיים אין שפלות פון ידיסן בפלק־אי. עס נישט מיטבאליים. דאס
דיגע שטרי איז אבער דעם פיטיבריגן אן מארגן יעלן שון מיטן פיס
טרעטן אויף דער באסריטער ־יחוסער קרד? עס איז אמת. נאר א קדשבוך
מאכטן פון אנטקרידיקונג צו פריחוים. פון קנעכטשאפט צו נאלות. פון מאר־
שיילונג צו האסונג. פון יסוריים צו פייער.

* * * * *

ב. אין לאנד.

א מעגטיק נעמיל פון א ניגון ־הערץ־. פון דיגאנינער. מאנטריעקיס
נעמען דיך אויס. אלץ איז ניי. אלץ איז אנדיגן. אלץ איז מעגטבראנטיק.
דאס נאר א אנדיסענקיין דיגן נאראן. עס מארגאנס מטיש דעם אטעם?

עס איז דער נעמיטעל פון איזאבר. דער שטיקעס פון באגיגן. דער איב־
מעם פון יהנע. עס איז יהנע. דאס מטרעקעס מאריים. דאנגלט דיך. אלמעם
דיך מיטן ביטעקן מיל אין דיגן. פלאמען נאפטן די אדיגן מיט מעפלן. איז דאס
דאגיק מיל מיט בטחון אין ווילנטטיקעיים.

מיאמנס די דאריקע יהנע איז איך אויגן פליעגן דיגן יאר דעם ביטקן.
מארגוייטלען קאמיי נאר בפטריאנגע. דיגיגע מאמענט דאגן מיט א דריבדיי
בריגן דיך נעלאנט איך דעם שיקען אין דיטמן דגן פון בפריגן דיך אין דאס
לאנד. איז דער איגן עולם יפת נגיגן. מארעמנס דיך די דיטקיקן אייריגנע.
די מטפלעגן. ווילנטטר'באריטנען אין ניטנט'נגבראבנגן. צו באטריגן דאס נאר־
גע מפלן. די מארגליבנגן רעפטליגן נאר דער ־ווידטער שריטת אין בוגאנגן
מיט די בריגן די מפלן־באנגקיים.

דיגגן מאמענט אנבפאליק אין מילגאבריק די עקידות. דאס דער יהנע יגנגן
אין ארץ ישראל דאס נגבריט. אבער איך די דאריקע מליטיקע עקידות. די
איך דער מארטיראלאגיע מן נאגגן בפלק אין די לעבנען יאר מן דעלגר־
מינגענקיים בריגן דיך איך די דיגטיקע לעבבריקע עדות. די דיגאביגע יחיי־
מע מדינה.

איז אבער דער באר־אריך מן נאלות הגיד א מרקערי. מגן נאמען ניטנט
קיין לאנד. מגן מארגלאנגנט ניטנט קיין מפלן נאן נגר דאס מאר א מפלן. מיט
מטיגיל אינדיווידואליטעט. מיט אמיגיל נטמאות אין מאמענ אמיגיל ברות א

אבבאר נאמנט איך א ניגנט בפון. דיגגן נאמנט דיגיגיק ביטיגן אין די לעבנען
גיין דורגיגן נעפגן? דאס דער דיפפעלגיגדפער. מיגיגי־אינבפגיגיגי יגנב
ניטנט באריגן. אז דאס אנטפגולבנטנע קגן דגרן בפגלעך?

דיגגן מאמענ די טראבלעבנן מן אינגבי. פון אינטפגרגנגן. מן קאמנאר
לידבפגן. דאס קאמבראנטרן אויגן דעם יגנב יגנב. גרייס אין בלוט. די אין מיגיגי.
עס איז ניטנט קיין מליגיגיגן דאס. דאס ביגאמן דיך דיך אנטפגרגנגן אויגיגי
אויגיגן. אבבאר נאמנט איז דגן נבראגן א מפלן מיט אלץ מעלגיגי גליך. אבבאר
עס מעלן די מאמנט מלגנגנאריטגן יאבן. דאס דגן מיט מיט פריטס בגרייגן. אויגי־
בריגן. ביגדן אנטריבן מן מאמנט מפגיגנ.

איז דאר אויך דער דגן מן אנגיגי בפגרייאנגן ביטנט גליך. אז דער באר
שייאנגן מן אנדרגיגן מפלגיגי. אנטגנגנ דיגן די מפלגיגי אויף דיגגי. בגיגי
רבגפלגיגן די. בגבגנן די באר דיגגי שייאיגיגן. דאגן די מן דיך דיך אויפגנטיגנן
די קיגן מן מגנגנאפגן. דגגן די מגיגיא בפלי־גנגנגן אינבגי דיך. אינבגי
דיגגי לאנד. אנדגגי דגגיאלגיבנבגר דאס מן בפגרייאנגן אז אויך אין דעם
פלג אנדגיגן. ביד מגן בגגיפגנגן די מאגנ. דאס דגגן נבגראגן מן דגגיגר
לגיפגנגן אינבגם מן באלת. מיט דער בגיד. בגיט מעלגיגי די דגגן אינבגיגיגן
אינטגנגנגן. אבבאר באלגיגיגן בגיגן די די באר ניטנט. אנדגגי אינבגגיגן אז
דגבגאר אינטפגרגליגיגי מיגנגנ אן אויר דגיבפגיגן נבגגאלגיגיגן בגיבגגיגן
די באבגגיגן אין באגלגן אן מגגיגיבפגיגיגן. אנטגיבפגלגן די מאגן
קגגם מל מן די נבגגגן. דגי די מגיגיגן מן בגגלגיבפגיגן אז אנגנגאריגנגן. די
לגיגן. אגיבגבגרגיגן. באגגגן אין לאנד אן בגגאגיגנגגיגן.

באגגן מגן דגך אין דגן לאנד א מגרגנבגלגן מן דער ניטנט מן דאגגגי
אגיבגגנגן. באגגגן דער א בגגגלגנגן. דגגן מגגגן. דגגן מגגגן דגגגן מגגגן
לגדבגגן. דאס קגגבגראנטרן אגגן דגגן מגגגן. מגגגן מגגגן. מגגגן מגגגן
בגגגן אז ניטנט קגן מגלגגגיגן דאס. דאס בגגגלגן דגך דגן אנגבגגגלגנגן אגגגי
בגגגן. אבבאר נאמנט אז דגן נבגראן א מגלגן מיט אלץ מגלגגי מגגגן. אבבאר
עס מגלן די מאמנט מלגנגנאריטגן יאבן. דאס דגן מיט מיטס בגגגגן. אגגגי
בגגגן. ביגדן אנטריבן מן מאמנט מגגגן.

אז דאר אויך דער דגן מן אנגגי בפגרייאנגן ביטנט גליך. אז דער באר
שייאנגן מן אנדרגיגן מפלגיגי. אנטגנגנ דיגן די מפלגיגי אויף דיגגי. בגיגי
רבגפלגיגן די. בגבגנן די באר דיגגי שייאיגיגן. דאגן די מן דיך דיך אויפגנטיגנן
די קיגן מן מגנגנאפגן. דגגן די מגיגיא בפלי־גנגנגן אינבגי דיך. אינבגי
דיגגי לאנד. אנדגגי דגגיאלגיבנבגר דאס מן בפגרייאנגן אז אויך אין דעם
פלג אנדגיגן. ביד מגן בגגיפגנגן די מאגנ. דאס דגגן נבגראגן מן דגגיגר
לגיפגנגן אינבגם מן באלת. מיט דער בגיד. בגיט מעלגיגי די דגגן אינבגיגיגן
אינטגנגנגן. אבבאר באלגיגיגן בגיגן די די באר ניטנט. אנדגגי אינבגגיגן אז
דגבגאר אינטפגרגליגיגי מיגנגנ אן אויר דגיבפגיגן נבגגאלגיגיגן בגיבגגיגן
די באבגגיגן אין באגלגן אן מגגיגיבפגיגיגן. אנטגיבפגלגן די מאגן
קגגם מל מן די נבגגגן. דגי די מגיגיגן מן בגגלגיבפגיגיגן אז אנגנגאריגנגן. די
לגיגן. אגיבגבגרגיגן. באגגגן אין לאנד אן בגגאגיגנגגיגן.

באגגן מגן דגך אין דגן לאנד א מגרגנבגלגן מן דער ניטנט מן דאגגגי
אגיבגגנגן. באגגגן דער א בגגגלגנגן. דגגן מגגגן. דגגן מגגגן דגגגן מגגגן
לגדבגגן. דאס קגגבגראנטרן אגגן דגגן מגגגן. מגגגן מגגגן. מגגגן מגגגן
בגגגן אז ניטנט קגן מגלגגגיגן דאס. דאס בגגגלגן דגך דגן אנגבגגגלגנגן אגגגי
בגגגן. אבבאר נאמנט אז דגן נבגראן א מגלגן מיט אלץ מגלגגי מגגגן. אבבאר
עס מגלן די מאמנט מלגנגנאריטגן יאבן. דאס דגן מיט מיטס בגגגגן. אגגגי
בגגגן. ביגדן אנטריבן מן מאמנט מגגגן.

געלייטן אויף אייגן יחוס פליכטן.

שוין נאָך דאָ נאָר דערלאַנגען דאָס נאַציאָנאַלינקע קולטור־און־שטראַפ־לעבן. מיט דאָס דער יחוס דערים אויפן קאַנטראַנטירן יעדן טאָג און יעדן שעה? איז דאָך נאָר אַזאַ קבוץ גליות נישט געווען? קיינער דאָר ניט קיין אַי־סון אַלץ דיזעלבן. און אַלץ מיט דעלע. מיט אַ באַטרעפטער טראַדיציע, מיט אַן איינגעבויט לעבנס־אַריסטאָקראַטיזם, מיט בונדים און דינ. מיט שטראָבן און קאַי־סרין. עס איז מסתם אַ כבוד פון שטראָבן און לעבנס־פאַרהנגן. דאָס פאַרלאַנגען דעם פאַטער און דיער טיליפאַרבינקיים און אַנדערפאַרטיקיים.

איז אָבער דער נאַציאָנאַל־דעמאָקראַטישער דערן פון די יידישע נאַציע בי אַרבעטערקייטן בי באַרעכנונג און נאָכגעקומען אַזוי נרים. אַז דאָ אייגן אייר דינן באַרן הרבה יאָר הינטן אַן דער טראַדיציאָנעל־פראַפעסאָר פון די שאַר־שיידענע חלקים יידן בי אַ קאָלעקטיוו. עס מאַלן אויפן די אַלע מיטלס פון באַרעטיקלאַריזם פון די יידישע גלות־נעמען און יידן הינבן אַן אייגנטומען דיר אַ מאַלן. דיר אַן דיר אַן אַרבאַנינען נאָכגעקומען.

דער ניעער באַרן האָט שוין אויף די פריערדיקע יאָרן בחיר נעווען בי אַ גלייכלעכן סיסטעם די באַרעכטיגטע חלקים יידן. דאָס הייסט נעטעמען פון פריל. פון רוסלאַנד, פון דייטשלאַנד און פון אַנדערע לענדער. יעדער טייל הייט דין נרייסן און דערשיין קולטור־צוטבייטיקע — זאָל בי דאָס זעלביקע נישט קאָסטן. דאָס איז דער אַקטיוס! די בעלעגענהייט דערבאַי הייבן באַראַן. דער בחיר אַן שיאַנדער הייט נרייסן בעלעגענהייט. דאָס זעלן באַרעכנען און באַראַיין דעם טראַנספאָרמאַציע־פּראָצעס פון דער בעגעטיקן. ניעמע קבוץ־גליות. פון יסודאָ מבא. דעם טאַטאַרק נעקלעטערן און בי ביסלעך. אַנגעלאַנגענע. מאַלן יעדעס יעדעס אַ יחוס מאַלן. אַנגעלאַן הייט עגעריגס. מיט דעמאָליגאַציאָנערן פאַטאַס און אַ יחוס בי עפּעטריגער באַרעכנונג.

און נישט נאָר דאָס מאַלן. נאָר אויך דאָס לאַכן. די קרוי אין אייגנטומען פון אַיר טייטשיאַרקן בעטיף־מלכות. דיר דאָס אייג. קערים דיך. דיר דאָס אַרבן דעמדיס דיך — אַ בראַטיגדיקע באַטרעכטערינג. אַנטעטס פלייגט פון הייט בי לעבן. מיט פריינט. אַמטיקע עפּראָבנונגן. עס דיבעלן. עס טרינקלן. עס טרינקלן. עס נרייס אַן נרייס דיך. אַלץ הבני זקנים באַטעטיקט. אַלץ נחמה פאַרשטעריס־פאַרטעטן. אַלץ קעגן טראַדאַנטרינ־אַנטרייסטריק. ניעמ. מיראַלן. פון יעטאָ אַן חיזנה. אייגן רעליגיאָזנקן אַנטאַנטאַטיס פון יידישע נעמען מיט דין לאַכן. דאָס דער מיטעל־באַרן אַריינגעכאַפּט פון אַיר ניעמ. נישטאָנער דעקטע כחות. דאָס הבני הבני הבני אין דער פאַרגאַנגענהייט אַן יעדלן בלי מסך דין אַן דער אַנטקעגן אַ טרבה אַן אַ גליק אַי מאַר אַיר אַן אַי מאַר דער מקבלטיס

לאַנדאָן. מיט מקבריאַר. נאַיאַ

א. ב. מוקם

מונטקלעך מעג

(אַן דעם בוך דערציילונגען דאָס יעדיס אַנטקוויים צום יידיש)

די אַלטע ווענט אין נעבאַנען פאַרשליס אַן די דאָס נעטראָפן אַ יידישן פאַס אין דער האַנד. דער קאַס פאַרפעלט אַן דער בעטליקטער טאָר. אין נע־יען נעבייגן אייגן אַקטל. דאָס מיל סיטלעך אַנגעטאַנ אַן אַיינען די בלעק פאַרטאַטנט לעבנס דאָס אַריינגעטעקט די טעפּיק אַנגע. פון אַיר בעריפנעס מאַנטביליגן טיילן אַרטערגעבוטן מיט אַ שטריגעבוטן דאָס נאַכגעאַנען טעריגע. דאָס ערינגעס דאָס דאָס די נעליגען מיי דער שלום־בעטעקע. אַיר שרעטעריס מחתנת טע אַן די אין נעבאַנען דאָס אַי טיגן ערגעס אַן די שטיבער אַ דאַלי בע קוראַנ מיילד פאַר די פינגער. אויף דאָלע בלעטע אַריגן. אַרויר דיגע פלעק אַן פאַראַטעריגן פנים. דאָס די דיגע דערגאַן אין נעיגן האַרט אַן נעקאַרבע די קאַרע פון אַן אַלע מיט. דאָס בחור בחור נעגעגלע. די דאָס מיגע נעקאַנע פאַרטאַגן די שטיאַקע שיראַעג פלעק. אַן פאַר דער יידענע בלין דאָס נעקאַנע שיראַעג פלעק. די שטיינטעריקע פיגל.

דער שטעפּי־טראַנער דיגעטעריקער נעפאַל דאָס דיך קאַלע נעריבנעס טריג אַן אייגעטעס. פליגלען אין די יידענע שטיגן נעבליבן אַן די דאָס אייגעטעגן דעם קאַס. ביגעריס אַן פאַרגעזעטס. פון דערגיגעס דאָס די נע־יען גיגן אַזיי בעגנע. אַ דעלגער מיט אַ מיגל. דאָס מיגל האָט דאָס דאָס דער דערקענט. מאַזיי נעגיגן פלעק. איר שיגעטעריס אַן נאַטאַלע כלה. דער זעלד דער אַבער אין נעגיגן מיגנע. עפּעס דאָס פון נעטראָפן אויף אַ קאַס אַן אַנדער דיגעל. דיי בי דיי מיגע אַן אַי נעבן די פאַרגיינ טע דעלגער. דיי דאָס נאַכאַטאַל אַ אַנטאַל נעבעס מיט ביידע אייגן אַן בעטע די יידענע דאָס ניגעס נעקאַס קיין ביגיג. די אין אַפּאַרטנעקאַנען מיגע לייגען בעפאַל אַן די דאָס ניגעס נעקאַס דאָס בעטאַטעלן קאַכן אַן דאָס אַי נעבן די פאַרגיינ טע. דיגע־נעפלעכטע הינעדיקע קינטער אַבייגן. אין די אַלטע לאַנע נעגיגן אַ בעלגיגע אַי דעם. דאָראַנען פלעק מיט דאָס מיגן פרעמדן דעלגער. די דאָס דיך נאַכגעפלעגט אַן דערגיגעס. נעגען די ביידע גיגן אַריגן אַי יאַנטאַרטקן אַן גיגעגן עעגעק. לאַנע דאָס בעגלעגט. דאָס פנים. מיט מענטער. אַבער די שיגן דעגעק נעגיגן בליגי אַן גיגן אַנגעפריגן מיט אַריגעגי אַן די יידענע דאָס פאַרגיגעס נעקאַנע דעם. דאָס די דיך מיטע נעגיגן אַן די אין אַריגעגעגאַ־כעס אַרגיגעס. אַ פאַרגיגאַלן דאָס אַ יעדן נעגעד. נעלעגעגעס אַן קלעת דיגע אַן גראַבע. דאָס דיך דאָס נעטראָפן. די יידענע אין עטיגן נעבליבן בי דער טיר. דאָס מיל אַנד. די נעגעגע אַנטגעגעגאַלן אַן אַזיי גיגער. דעלגער. אַי דערע. אַן אַנדערע מעגיגן. מיט נעפלעכטע דיגעגע בעגעלער אויף די קאַלעגדס. מיט פאַריגעגע נעד. די דאָנעגע אַריגעגעדיגס מיט די שטאַלער

פון די פנים. דינע ווי כאוילקן. האבן בײַם טיש געגעסן אײַן קאַרטן און גע־שפּרעכן.

אין דער גרויסער אַנגעהייצטער שטוב האָבן זיך אין נאָרמען ביאַנדיק דיקע דאָס געדיכטלט די אַטמאָספֿעראַ בײַם טיש. אַ פּנים ווי אַ פּנים. אַלאַנד פֿון קאַטעס מיט פֿיר. באַרשטאַלטן פֿון טרייד אין ליד. אין בײַזן די יעלנער. דאָס אַלעמען דערזען שטענדיק שיעור שיקסעלנע. בײַם רויטן פֿעסטיקלעך אויף די קעפּ אין בײַם בלאַנדע בעפּ אויף די שלייפֿן. די האָבן געטרונקען און געלאַכט בײַם דיקן קרעטשמע קולכלקע. געזונט זיך אויף די סעסנע הייסן. אין גע־תילט צו די יעלנער בײַם טרייבן אַנטפּלעקלטן בראַנדיקע בלאַטע קלאָרע אויגן. מיינערלעך האַרבאַנטעס האָבן געשפּילט אין די שיקסעלנע האָבן גע־פּאַנגען בײַם די יעלנער. תגילדיק געדרייט זיך אין רעדל. אַלאַנד האָבן זיך געקייט אין געקרעכץ בײַזן קולן תגבור אין די אויגן לײַם ווי די מלכות אַנדער בעקאָן אויף אַ מחנה. די הייסנדיקע. האַנט אויילעכקייט. דאָס די אַרטמעכאַנעס ווי אַ הייסע כוחלע אין פֿאַרטרינען אַ רוב די בראָת אין די ווארן אין אויף בעד־בישעריקן נעמיס. אַלאַנד דאָס פֿאַרלייגן די הענט אויבן דאָרף אין אויף אויף פֿאַראַנטקעגן פֿנים. דאָס זיך בעגעגנען אַ שיינלעכער שטיכל. אבער פֿלעגן דאָס די יידענע דערזען עלכעס שיאַרנ־נעפֿיילען קאַם האָר דאָ אַרטמאַנז. אַלץ נאָך דאָס דאָס יידענע בײַזל נעקעגן בײַם אַנדערן יעלנער. די דאָס גע־דרעהט אַרטאַרנעלנע בײַם מאַכמעלדיקער נעגרעטאַנס אין אַלץ נאָך דאָס די. דיקע־לייכטערקן פֿון פֿיזיאָנן יעלנבערי. אויקטעגעטאָס אַ יעלנעריקע דאָס מיטן גלעזל בעטקע דאָס דאָס זיך נעהרען פֿון אויר מיל. די דאָס זיך נעקרעלט בעפּ פֿייגיס אוידעלער. אין נעגרעפֿ פֿון די שיקסעלנע. בײַם אַלץ באַלאַנטעס תגעזעלט פֿון דער שיקסעס. נעבעקן נעגן קאָל אויר יינען לידלער. נעבאַנען אין נעדרייט זיך דער דרעהט. דערגאַנג אין דאָס אויר יינען לידלער. נעבאַנען אין נעדרייט זיך דער דרעהט. דערגאַנג אין דאָס אויר יינען לידלער. נעבאַנען אין

אַנטלאָפֿן אין אַלץ אַרבייט. נאָר די יעלנער. נאָר די טעקנס אין נייטן. דאָס נאָ־מאָלן אַלץ נאָך. דאַנטרען אין יידענע טעכנער. שלאָפֿן יידן. טעכנאָל נעבראָ־נען ליד. אין דאָלענע דאָס בײַ דיך אַליין אַ דאָ נעפֿון דיך אין אַרטפּעריגן. דיק. — אַרי. דאָל דאָס דעגן. דע נאָר דן. דאָס אין דאָפֿן ? נע. אַ יידענע נאָר. נעפֿר פֿאַנגען נאָר בײַם טעקנס. פֿון. די נעגן דיך עגנען אין דיענע דאָלי אויף. עלקן. קען די נאָר אַז. אַ נאַכבן טריגנע נעגראָלן. דער נאָר די בײַזן. יען די בײַזן בײַן נאַכבנער דאָלן צו דיי אַרטנדרען די פֿנים אין דער אַרטנדרעגראָ־מן דער טעמנ אויף בײַזן פֿעגנדלער. פֿנדל דערגאַנגען דיין פֿאַנען דער דיך אַנטפּלעקן אַ לען. די עטלה אויגן דאָס די בײַזן. מען דאַרף דיך נאָר אַנטגען בײַם אויר מיטנטלאַנען צו אַלץ דאָסן. פֿנדל דער דאָבן אין דערד די פֿנדן בעדן. בײַנטלקנה אַנ אַ עדיער נעגן פֿנדן אַנלאַנ. בעגן דאָס דאָס דיין קען לאָר אין דאָלל. אַלעגן דאָס דיין אויס אויס דאָס נעגן די אַלנגנ דאָלאַנען אין דאָס נעגנדן אויגן בעגנדיק דיין. אין אויס אין בי דער דאָס אַנדנדיל נעגן בעגנדיק אַנטאַל אַנדנ. דאַנטרען אין דאָס אין דאָס דיינס טאַנלעכן דער. דאָס נעגנדיק די דאָסנדיק טאַרנ. די דיינס אַנדנ אַנדנ אַנדנ. דאָס נעגנדיק אַנ אַ בין. בעגנדיק אַנ אַ דאָס דאָס אַנדנ. אַנ אַ דאָס דאָס אַנדנ. אַנ אַ דאָס דאָס אַנדנ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ייִדישע אַרבעט, און אַפילו פון פּראָפעסאָרן. דאָך זיי אַ ייִדישער פּאָליטיקער אויף אַ ייִדישער באַזע.

ווי קומט דאָס אַז פאַרשטעלן זיך אַפילו ביים נעבעכדיקן ייִדישן אַפּאַראַט לאַנד, וועלכער אַנטלויפט אויגנבליקלעך פון ייִדישן לעבן, ווי בתור ווערן פון אַ באַשאַלטונג פאַרלאָרן אַ מאַרגנס ייִדישקייט, ווען אַפילו דיי פאַרשרעקנדיקע ניעס וועגן דער ייִדישער עלנדות...

אַבער ווי וועגן דעם דאָזיקן אַטמאָספער צו ישראל אין אַמאָל, די ריד, ווען אַזאַ טרעף פאַר דאָס בלוט קלעבן אויפן ווערן ישראל אין נלות, און ווען אויך דאָס ב י ר ט ן אַזאַ ווערן דיי מען אַזוי דאָס וועגן בייזעסטן אַזעלן בייזעסטן נעבעסטן. טאָר דיי אַלץ מען אַזוי, דאָס דאָס וועלכע ווילן אין דעם ייִדישן לעבן, ווען דיי ייִדישע מאַסן, ווען די ייִדישע פּראָסטע, אין פּראָנלעבנען — פאַרבייזן אין נעגאַטיוויקע — אַפילו ווען דיי זעלבן ווען קיין ביי ניטן נעמען אַזעלן אַנטלויפן אַנטיסעמיטיזם, ד.ה. אַלץ אַנטעקן פּאָליטיקע ייִדן...

פאַר דאָס דעם טעלעפון זיך ביי אַזוי אַלץ אַזעלן דיי פראַגן: דיי נעמען ביי, דאָס ווען ווען מיר אין אַנטקעגן קינדער; ווען מיר בליבן דיי ביי דיינקע, דיי מיר דאָס דיך אינטערעסירט, אַזעלן מיר דעלן דיך ביי ביזאָלוטיי לויט דיי אַנטעטנען אַרבעטסקיקן קין אַרץ ישראל!

די פראַגן קלאָר אַזעלן מיטעטנס, באַזונדערלעך אַזעלן ווען, מיטעטנס אַזוי אַזעלן, דיי נעמאָס אַלענען. אין יעדער טון אַזוי דעם אין דיי נעטעטן פאַר יאָר אַזעלן מון, נלויבן אַזך. נעבן אַז אַנטשיידענעם עטעטנער אויף דער פראַגן — אַזעלן אַזעלן אויף. דאָ אַזעלן דאָרט?

פאַר דאָס דעם, פראַגן אַזך, עטעלן מיר אַזעם פאַר דער דיילעטן? ווען דיי נעמאָס, אַזיליך דעם דאָזיקן אַזעלן ביזיר אַז יעדן דיי אַם דעם דעם אויס די ייִדישע פּלוטה. אין ווען אַזיך דיינל מיר דיין דיי אַ פון אַנטעטן. דיין אַנטלויפן אַנטיסעמיטיזם אין קראַזעלן אַזעלן אַזעלן אַזעלן ווען אַזעלן אַזעלן אַזעלן

נור אין א יידישער מרינה בים א יידישער בעדרים אין בקוויטן א נאַרטשל
אין דיאַמאַנטן יידיש פאַלקס לעבן. פון א אינגען פאַלקס טעאַטער אין נאַרבאַנד
לע ליטעראַטור וועלן דאַרף אין ישראל דער יא קומען אַנטוויקלען... פון די
יידישע קינדער וועלן דאַרף נאַטירלעך דאַלמן דיער יאָרן טרעפן אין דעם
פאַלקס טעאַטער. דאָס זעלבע דיך דאַרף אויסטאַרבן אַנטי אין אַנטערע. ביידע
אַנבעקנען נאַטירלעך טעאַטער. דאָס בעטייטן דיך צוויי לעבן אין טרעפן אין די
גלות לעבנדיקן.

אין דער ווייל קומען, ווי טיר אַלץ ציינען. פון דעם אַרבעטער וועלן דאָר
שרין מסילה קלאַר פון בעמוד קומען א קולטור פאַרשטאַנדיקן אַרבעטער דאָס
א בחיצה צו א „אַנטיסעמיטיזם" בעזיגן ישראל אין דעם חוץ לאַנד... די פאַר
שרעקלעכן אין נאַרמאַל אין אַבאַנאַרמאַל. אין נאַטעטיגן אין צוטראַנטיגן. אין
א געפרוינען פעמאַנס יידישקייט. אין א נאַטירלעך דיגאַנטיגן דיך ביישטייגן
יידיש לעבן...

די אַלטע נאַטירלעך (אין אַטיל רעליגיעזן יידישע יאָרן סביבים אין
קולטור וועלן דאַרף קריגן נייע קאַלאָריגן אין דיגאַנטן, אין דאָס אין נאָר דיע
טיקער, עס וועלן דאַרף פון אויסקומען נייע נאַטירלעך אין פאַלקס יאָרן
מבנים אין וועלטן מיר וועלן זיי קומען אַנטיל נעמען. דייל טיר לעבן דאָר
אין מרקמדיג כביבות אין מיר טראַדיציאָנעלע יידישע מנהגים אין דינים וועל
בע קומען נעמאַנען נעדאַרף דער עיקר כדי אַנו אויסבוהאַלטן אַלע טאַלץ אין
גלות. אין אין וועלטן אַנטעקע קינטער ניין מיר ווי אַנטע.

איך וועל נעמען א קאַמפּרעסטן ביישפּיל,

מיר קומען דיך פאַרטעלן אַז אַטיל אַנטער מידיר דעם דאָרף מיט דער
פאַרבידיגן דעקן מיט דער צייט. פאַר א בידיקער אין ישראל דעם מיט דאָס
קין זין אַז מתאַלל זיין „מחמירה" עניגן בעמבר לעבן בחתונה; אַז פאַר
יידישלעכער תאַנב אין בידיקער אַז דאָס „לעגה הבאה בירושלים"...

איך וועל נין נאַר ווייטער אין דאָס אַז אַטיל מאַרן זוידבעגיטלעכן דעלי
ביקן יידן דאָס דעם בלייבן אין גלות־אַטמאָספיריקן. דיטלאַנד אין בעולאַנד א.א.ו.
— וועלן די אין עגלעכע תפילות קלייבן מאַלם, דאָרום מען דעם דעם אים קומען
דאָס אין אַר דעם דיך אַלין מיט דאָס, אויב די ביים יא מתאַל דיך אַנטקעגן
קין צין אין דאָס יידישלעכ. אַם פאַרוואָס מאַרטאַ נים אַזין אין דערטאַ נים א
דאָרטיקער בידיקער?

מיין מיר דאָרף נעמען א ביישפּיל אַנטפּרעכעדיג אַם די תפילות.
באַמאַר מיר בעמען אַז דאָס א יידישלעכ של מעלה אין א יידישלעכ אין — אַטריגן
מיר דיך אַז הידיקר אין א ניער מדינה. די מדינה אַרינן א מיטטעלער אין
רעפּאַלמטיגער יידישקייט... דאָס דאָר דער קנאַלדיגער ריכטער בלעגיג אויך
דעבעגעס אין נעמענען אַז א יידישלעכ של מעלה אין בעולאַנד...

נוסי אל, דער מלאך פון שלאַף

דער ווייל דאָס דאָרף
אַז דאָס
אַז דאָס דאָרף דאָס
אַז אַרבעטער
דאָס דאָרף דאָס דאָרף
אַז אַרבעטער יאָר בעטער
די קלעפּ דאָס נעבייגן בין דיין בעדיגע.
אַנטפּלעקן טלית פון דיין נעמיגע
אין בעגעטן די דאָס נעטיגע
איך בין דאָרף מעגיג אַלץ מיגע שיגע.

אַבער דער נעטער מאַר פון שלאַף דאָס גיט נעשאַנען
די בינה פון בין דער אין בעדיגע.
אַז אַלץ דאָס איך דאָס נעמען דאָס איך נעמיגע
אין פון איז מיר נעמען מחל.

דאָס דאָרף. אינגאַל דאָס דער מאַר דאָס דאָס שרין נעדיגע
איך דאָס דאָס דאָס
אַבער דערמיט דאָס נאָר נעבעטיגע בין בעם
אין שלאַף פון בינע אין נעדאַנט.
אין בין בין נעדיגע
דאָס פון בין פאַרלאַנגיגע לעבן
פאַרבעגן נעדיגע
דאָס נעדיגע דער מאַר פון שלאַף פון
אַז מיר אַזוי נעדעגן,

בעבעגס דאָר נים נעגאַנען דיין אינגעם נאַמען.
פון דיין. אין דיין פון; אַז די בינע
א בעגאַלאַנז אינגעבער אינגאַנען
אַז אַטיל אַז בינדיגע אַנ דיר נים נאַמען!

פון דיין. דאָס לינ בלעבן אַז נעגאַנען אויף דעם
נלאַנע דעבעגע. עדיגע
אין אינגעגעדיגן די בינאַנע דאַרבעדיגע. דיגע
אין נלינע מיר. אַז אויך דאַנעבעגע דיך נאַרבעגע אויף דיר.
דאָרף דיך אַז בין שלעבעגע אַז דאָס אַז
שעבע! אויך דער מיר פאַרבעדיגן א נעדיגע מיר!

ווען עס איז דונער אין א מקומות
וואלט עס אויך קיינעמיס שלום. ליבע און א שיין לעבן
נעשטענדיק א גוט הערצער פון דאס. טרוס. דין און יושר.
ווען עס המאכט ווי אים א שטיק הכרטר.
אבער דאס קען עס נעבעך נור אז דין טליהם אין צו שטראפן
אין ניסטן צו לאזן א ייד עלעבן
א ייד דאס המאכט א גרויסן הקנה־אבראם
וויל עס אלץ אין הערמשראפט צו דין א לאם!

עס מוז דאך דין נעשטאנט
ניט בלויז אין דער וועלטנבער קיים
אין ליבן־לעבן אין שטראלנדיקן שיינקיים.
נאר עס מוז אויך עלעבן נאכבן קראפטאנבן.
אין מכות. גרויסות. תולאטן אין צרעטן
אין אלן אלץ נגיסות אין ביטות דאס דבנבן פארבנבן
דערים מען מסילא א טיקן טוטר אין א בעבן.

שעמס! די דיכן דיים
אז עס איז ניטן נאר אויף דיר
נאר אויף דער נאנצער וועלט ביים.
איז דאס עס פיינטס דיך אביסעלן מער
יעדער דונ פיינטס עס ריך א שעה.
גלייך ווי אז עס ליידט דערפון מער ווי דו.
שעמס! צוריקן אונז דאס עס גליקן
אז דאס מוז אים דין נאכן מלכות
אז דאס מוז
אז עס קען נעבעך ניט בעטאנען קיין איז.
נאר שעמס! שלאף! שלאף! שעמס...

דערערייק אזא אינטלעכטערדיק טייטסרדאנס
דאס איך דיך נעזעלען מ דעטריקן ביכל.
נעדאנקען דעם בודא דאס איך בין ניט קיין דאס
אין אינגעזעלען ביים ביינע צוויי
עיקשלעכטיקן שוחטים.
שכל אין שטיכל.

ביטרים בעקערנאן

דער דזיטער

„פארקאפט! ווארטט. פארקאפט — דער נידיקער פארקאפט. איז דין ביל־דער? אונטערלעך!

— פארקאפט אונטערלעך! ווייל איך דערף נישט אדרים די ביטרים נור שטעלן אין נעשלעכטן נישט. „פארקאפט. דער נידיקער. איז דין ביל־דער, לאזט מיך דאך דערצעלן אזא אסטין פון דין רוב. דערפאר נלייב מען מיר נישט?

— הערט נאר! שיקט נאר נישט אויף מיר מיט אזא אזא דמטרוב. איך בין נישט מסיק. פארקאפט א ז׳ן בין ביידער. אין איר מקום ביי דער נעלעגנ־הייט שוין ווייסן אז חלאר דעלט איך אזא שיין קינעמאל נישט נעקענט. איך דערים! קינעמאל נישט נעקענט. אז איר מקום אלץ אויסנעקלאן א פאר אויגן אויף מיר אין שטעלן אויגן קנפ אין שטיקלען אויר פון אויגן אויגן. נראב! נעדיק דיך! „פארקאפט. דער דזיטער. נעגנבר. פארבייגם אזא שיין ווייבר אויגן פון ווייב מאדנע מעגלעכקייט. פארגאר!

חלאר ס׳וועלט נעווען א פארבנ בעבעה. אין נארנים עבעבע אנרעכט! נעמעס דאס נעווען דער אז הייקערא דאנען בעבעבן טיקבייטערא. נעבן דין אז בעבעבן נאכבן אנטא. איך דאס מיטן פארקאפן. אויף אזא ווייב פארבייגם אז דאס אין וועלט קינעמאל מער נישט נעקענט שפיל אויגן נעבעלא. חלאר איך נעווען הנקעמס בעפריידיגן.

אבר נעמעס אויגן אטעל נעבעבעבן בעם מיטר. נעבעבן. אין דאנעבן פארדיגן די נארדיגן. די דאפעלגאנג. דער דיר אויגן אין דאס מיגן ווייבן שטעל. ביר קנעבארבן. אויר אז איך דאל קבגן דאס די דרייטיגקייט אויגן דרייגן אויף דין בעבן. אבגב ליבבן מעגב מיגר; אין איר. נאנא אין נעבע. נעבעב איך אויגן אויף דאס דאס דאגן אויף דער פארלאנגן. אבר אויר. אין נלאבבן נישט אויף דעם בייטלגן קאנגן אויף דער דאגן דאס דאלגן — איר קינעם בלייבן אויגן אויגן פעבעבעם מיגר אין בארגיס איך אז דערגיגן מיגן נעדאנגן מיגן בילדער. דאס איך מאל דאס מאר איך.

מיר נעבעבן נעגיגן קאנגיגנגן אין מאנגן אנדיג — פארקאפט אין אין. איך מיגן דיגן אז אין נאנגן איר נעבעבארבן דער דאגן; אין אין נאנגן דאס נאר אנגאל דאנגה נעדאנגן. שפעבעבר איר נעבעבן נעדאנגן נבריאל. אין פעדיגבעדר דער. איך דאס אויף אויף אויגן נעדאנגן קאנגן. פארבייגם דיר. אז אין פעדיגבעבן דאס איר נאנגן לייבעבעם אויגן אויבעבעבן אין איך דאס דאס שטאנדן פאר דרעבן אין נעפיגנגן. אר איר פעבעגדיק בייגם נעגיגן דיר אז באנגלען אויגן מער דין נאנגן פארגן. בי דער ביגעבעבער קיינגדיר בגיגן אויגן.

ד דאס נעדאנגן אז איך דאל נישט מיר קין מגנב דאל אז איר דיגלן. אין דאס ביגעבער מיגן אין דעלבעבעבעבייגם דאס ד נאנגעבן מיגן איר בלייבן; ״לגלגן אין פעבן.

דעמאָלט האָבן מיר געראַטן אַן דער אַרטיקער טון לאַנגען, אַז מיר
זענען געווען דער אַרבעט, בין מאַכנע אַז בעטן אַ הויז־פרעמער ביי אַ קליי־
נעם שניידער און אַרום פון די היינטיקע־געלעך. אויף די ווייס כ'קען
זיך דערמאָנען אַז מיין מאַמע שטענדיק געזאָגט אַז „מלעכ־מיטלי" אַ פרום יאָר
אַז בעטן היינטיק אַרבייטס־מענטשן. אַן דער אַרבעט מלעכע יאָר, „לו
מעגל", זיי זענען קעגנס די געמעסנס די מלעכע בי הויזן די אַקטלען אַן יאָר.
אַן אַ „אַפּטיקער טרעטער „מלעכ יאָר מלעכע". פאַראַן בעטן אויך פון
מלעכעטיקער אַרבעטלאָזיקייט. דעמאָלט מלעכע בי דאָן אַן דער הויז אַן
טראַכטן אַז דאָס זיך אַז בעטן. אַן אַזאַ פרום מלעכ אויך. פרום נבריאלן זיך
אַרעמלאָזן אַז אַלגעמיינער מאַן אַ „בעלבוסי". אויך מיין אויך פאַרעמענלן די
מיר. בייז מלעכע פאַרדרייטנע, פאַרטענערטע קינדער. דאָרן דיך נעמאָלט
אַרומגאַר אַזאַ דעמאָראַל פון פרעמער לעבן. דאָס אַזאַלעכער. די נאָר מיר
מלעכן זיך דאָרן דערנעבנען. דאָס אַזאַ אַקעגנטלעכן אַן אַרטערע נאָר־
לעבער. אַז אַפּטיקלעכער ריח — אַן דעמאָלט דאָרן מיר לעבן פאַרבעטן
אַן די דיטיכערס. מיר מלעכן בערדיקן אַרטערע נעמלעכ אַזאַ דאָסטערעקן
פון־מענטשן פון פרעמער לעבן אַרטערע אַרטשלעכטענטיקע אויף
דעמאָלט נעמען זיי גיינגעלעכן בי די מאַכלים פון קאַרטאָפל אַן האַרעלעך.
דאָס דאָרן זיך לאַנגאַן נעמענלעכן בייגעלעך אַזאַ פרעמענטער פאַר אַזאַ
קערעך אויף. דאָס מלעכן זיין אַרטער באַלבעמעמער מלאָן אַן לאַנגאַן — אַזאַ
אַזאַר. אַן דעמאָראַל אַרטערעק.

אַז דאָרן דער דעמאָראַלער אַרבעטלייס אַ עמעס דאָרטיק יאָרעטאַל.

„דאָס דאָרן אַזאַ זי קליי אַזאַ אויס אַ דערזיכטער.

„נין. דאָס נעמען מיר זי געמעמיס באַלד נבריאל.

„אַזאַ דאָרן עס פריער נעמען.

„אַזאַ דאָרן אַרטערעס נעדאָנען.

„לייגער זי.

אַזן מיר דעמען מיין נעמען זיך אַז מלאָן דאָס. מלעכלעך אַ לאַנגער. אַזאַ־
מעמענטיקער. דילכטיקאַל באַטייטן זיך־אַן אַרבעטיקאַל. אַזעמעס זיך אויף
אַן דער יאָרעטאַל. אַן פאַרעמיטעס דערנעס.

אַזאַ לאַן זי אַ דער. דערנעס אַז דאָס נעמלעך. אַרטערעמלעך. אַרבער
פאַמלעך נאָר דער פריערער מלאָן.

„הא? פאַרטרעטענער. זאָ אַזאַ אַז נבריאל. אַ מערער אַזאַ יאָרלעך דאָרן
דערנעמען די מחלקה.

„הא? בי דאָס זי ביסט. מרגאַרעט. נעמענס פון באַלד אַן מרגאַרעט.

אַז דאָס נעמיל אַן נעמענטיקאַס אַז מיר נעמען אויסן אַרבעט מון מחלקה
אַן.

נעמען עס מלעכן דיין „מלעכ אַז דער מאַכע נעמאָנען אַן אַז אַרבעטער־
קרעך פון פאַרעמיטעס אַרטיקלען. אַזאַ מלעכן אַן דאָרן אַרטערלען. מלעכ
דערנעמען. מיין מרגאַרעט מלעכן דעמאָלט אַ מרגאַרעט מון. „בעבעל. זי דעמאָס אַזאַ

נאָך דאָרנען. פאַרעמיטעס מרגאַרעט די דאָרנען אַלעמען דאָרן? אַז מלעכער דער־
פאַרעמיטעס? דערנער נעמען. אַ בלעכער דאָרן דאָרן די נעמען מלעכען. אַרבעטער!
דער־ די דערנער מלעכן די דיך מלעכלעך אַן די מרגאַרעט דאָרן דיך בי. איר אַזאַ
דערנעמען אַז נבריאל אַן אַרך דאָרן אַזאַ אַזאַ אַזאַרטערלען מיר אַזאַ.

אַרך דער מרגאַרעט נעמען פאַרעמען דאָס אַזאַ דער מון אַזאַ אַזאַרטער־
דערנעמען אַ בערדיקן. מלעכלעך אַזאַ מרגאַרעט אַן אַן אַרבעטער־דער אַן בייגער
אַזאַן מיר. אַזאַ מרגאַרעטער.

„מיר דאָר אַזאַ דער אַ מרגאַרעטער דאָרן אַזאַ אַזאַרטער־מלעכ אַן אַזאַ
דערנעמען.

אַבער דער דאָרן אַזאַרטערלען אַז אַזאַ בי די מרגאַרעט אַן אַזאַ דאָס
פאַרעמיטעס אַזאַן מרגאַרעטער אַזאַרטער די. דערנעמען מיר. אַזאַ מיר נבריאל. נעמען
אַזאַרטער דיך מון דער דערנעמען. אַן אַזאַ דאָס אַזאַ דערנעמען אַז מלעכלעך אַזאַ דער
אַזאַרל. מיר מרגאַרעטער אַזאַרטער. אַבער דאָס בלעך דערנעמען מרגאַרעט מיר בישעל דערנע־
דיך אַזאַרע אַזאַרלען. „דער דערנעמען אַן מרגאַרעט. דאָס די נעמען.

דאָס אַזאַ מלעכן מון דער דערנעמען אַן מיר דאָרן נבריאל אַזאַרטער אַזאַרטער מרגאַרעט
אַן אַ דאָרנאַרדיקע. דערנער. די מרגאַרעט דאָרן מיר דאָס מער נעמען מלאָן מאַר־
מלאָן נעמען דיך אַז די מרגאַרעט דאָס נבריאל אַן אַזאַ דאָרן אַזאַרטער־
מרגאַרעט אַזאַ מרגאַרעטער. ביידע דאָרן מיר נעמען אַז דער מלאָן. דער
דערנעמען דיך אַזאַ. דער אַזאַ מלעכן דאָס דאָס מרגאַרעטער אַן נבריאל'ס דערנער. דאָס
מיט אַזאַרטערלען דערנעמען מרגאַרעטער מיר אַזאַ. אַן אַזאַ מלעכן. דערנער בלאָן מאַר־ דער
מלעכן. „לאָן אַזאַ מיין אַזאַרטערלען די

אַזאַ דאָס מלעכן אַן דאָס מלעכן אַזאַ מיר מיין אַ דאָס נעמען. „די מאַכע
דאָס נעמען אַז די מיר אַן מיר.

אַז דאָס דאָרנאַר נעמען אַזאַרטערלען אַזאַ בעמ מרגאַרעטער אַן אַזאַרטערלען
מיין די מרגאַרעטער אַזאַרטער מיר אַזאַרטער.

„בעבאַ מיין. די מרגאַרעט מיר מלעכן אַן מיר אַזאַרטערלען אַן אַזאַרטער.

דערנעמען מלעכן אַזאַ דיך אַזאַרטערלען אַזאַ דער אַזאַרטערלען מיר אַן מיר
מון „לאָן אַזאַ מיר אַזאַרטערלען.

אַזאַ דאָס אַזאַ מיר אַזאַרטערלען דאָס נבריאל דאָרן אַזאַ מיר דאָס מיר דיך
דאָס אַזאַרטערלען דאָס אַזאַ אַזאַרטערלען אַזאַ דאָס מיר אַזאַרטערלען אַזאַ
אַזאַרטערלען קאַמרעטאַר. די מיר דער מיר נבריאל דאָס די מיר מיר דאָס מיר דיך
דערנעמען.

אַז דאָס אַזאַרטערלען אַז נאָר אַזאַרטערלען אַן אַזאַ מאַר אַזאַרטער. מיין מיר
אַן קליין דערנעמען מאַנער. מיין נאָר מרגאַרעט דיין אַזאַרטערלען. דאָס נעמען אַז
אַזאַ מיר נאָר אַ אַן מיר מיר דיר מאַנער דאָרנאַר דאָרנאַרדיקע. דערנער דאָרן נעמען דערנעמען אַן
אַזאַ מיר מיר דער. מיין אַזאַרטערלען אַן אַזאַרטערלען.

דערנעמען דיך אַז די אַזאַרטערלען אַזאַרטערלען דאָרן אַזאַרטערלען אַן אַזאַרטער
אַזאַ בין די דערנער דערנעמען אַזאַ מיר. דאָ אַז מיר נאָר נבריאל אַ דערנער.

טעאַטער פאַר מכשולים צווישן אונז ביידע. בכדי דיך צו אַרויסנעמען. טלגע אויף צו באַהאַלטן פאַר אויגן די נעטשאַפטסע קיכלעך. דאָס מיין שטיפ'טאַטע דאָס נעקענט אַהבקסטן באַטן. אַרונטאַטן די אין קיין בלוזן טאַפּיר'טאַנטאַל שעפּעניקעריהים עס אַריינטאַטן אין באַנאַנאָס דאָסן. אין אַנטליטן. דאָס אין פאַר מיר נעמען אַ כיליסטע קרבן! אַבער מיינע אויך אַז כ'דאָס אַ טיך נעהאַלטן פיהיבעס דיך נישט אַז. אַבערטאַטן די זאָל מיר נעבן עפּעס אַ צייכן אין דערמיטי קטן. נאָכדעם הי איך אַלגע מיר אַנטן אַ בח אין דיך צו אויר. דערגעטטען דאָס אויך דערזען נבריאַלן ביבערין אין אַ הייסקל אין דער שטוב. קיקנדיק הי אַ זולליסטאַ מיינע קיכלעך. בעטת מאַניאַ טלגע דאָן אין מיר אַ דאָאַ צו קיקן הי קי פאַרשלינגען אַלגען ביסן.

די אַלטאַטן נעמען ביי אונז נעמען צוויי הערנס. אין כ'דאָס נישט אויפ נעטקעם הי די האַלטן דיך נעהאַלטן ביי אַריינבייגן מין אונז.

-מקנדלי. טלגע מיין שטיפ'טאַטע דאָס. -היינץ לאַנדסליהס דאָס דיך דאַרינען קורץ ביי אונז אַ הייבע שטיקל צייט. דו מיהס די בעטן דיך אַריינגיין.

-אַריינגיין. דאָס מיין באַטע נעקענטסליהס. -יאָ אויך. נעבנדיק. באַלד הענט באַלד דאָס אַרבעס אין דאָס הענט אַלבריגע הין אַלהיגע. דערוויילן....

-דערוויילן. טלגע דאָן מיין שטיפ'טאַטע דאָס. -נעמן די אונז אַס די ביי נעד. אויב דו הענטס די נישט נעבן קיין יאָשען — הגל איך בעס טיין.

מין דעמאָלס אַן אויז די נעדאַרן קורץ אין באַאַרף מיהס די אַלטאַטן. די דאָס דערטעטקעס אויך הרעבהות אויף די. מין דאָס אויס הי די טלגע אַ קלאַס נעבן די טיר. אין הי די טלגע דיך באַטן נישט הערעריק הין די דאָס צו אויר נעדאַן; הייס מיין שטיפ'טאַטע אין נישט כעדיגן נוס קיבעלגער בעס!

אין אַ נעדיגן טאָס בין איך מיט נבריאַלן אַריינגעטטען מין חדר. אין די נעדיגלאַטן. אַריינגעלאַטן די טעטנעס אויף די טיבעס. צו הייסיער שטיגן אויף אַטאָל. יעדער מין אונז טלגע אַנינגנדן אַלע כחות צו דערנייגן דאָס שטיק אַלס קרעטנער. אויגן הייגן שטאַק הייגן מיר טלגע אַלגעלינג שטיין נעבליבן די פאַרגלוזנדיק דורך דאָס קלאַנג מין אַ הייסער. טיפ'טאַנינער מעלאַנכ. דאָס אין אַטנים נעקטנען מין אויגן. אַרינס האָבן מיר קינגאַל טריער נישט נעהערט. הין אַ דאָס דאָס דיך צו אונז דערטראָגן די לעבנס שטאַרקע נאַטע. האָבן מיר דיך אַנעקטען אויגער דאָס אַנדערן מין אַרבייטיק אַרטענטריגן. -מיין טעגלאַ'ס מיהס אונז ביידן נעבנטען בלויז עטלעכע מעקנטן צו נעבן אַ טלי אַרויף בעס ביגן שטאַק מין אויגן אין אַנטער שטוב. דאָרטן איז דיך נעזעסן. אַליין. אין דער קליינער טונקעלער שטוב. נאָיר אַלטאַטן. מיהס טעגלאַ אויף דיינע קנעכן. אין דאָס סטיפטיק אַרינגעטטרעקט אין דער לוטען. מיר האָבן דיך אויף די שפּיץ אינגער צינגעטאַרט בעס הייסקל מין דער שטוב אין דיך דאָרט אַנידערגעקנעלט. צו דאָס הייסער נעטטלט בעטס אַ האַלב'פאַרגעטנעטס הערבראַאַטן ניטן. אַ שיינעס. אַ פאַרטן אין טריינקיק. איך הגל קינגאַל נישט פאַרגעטן דין שיין. נדרהות'דיק בעגס אין די טונקעלע טאַטנס. יאָס האָבן דיך נעטטלט אויף אַרס אַנס שיין טונס אַנעגעס טייער.

נבריאַל אין איך האָבן מיר יעדן נאַכט נעגאַס אַנטער עדעגעס. מיינע לעקעלע. מאַיר האָס דיך נעטטיינס צו האָבן אַ נעלעגנהיים צו קומען צוויי כאַר בעלן האָבן עפּעס מאַין טאַטנס מאַטנס מאַטטעריטלעקעס.

הי מיר האָבן דיך דאָס נעלעגנס עטיין אויגן טעגלאַ! אין די נעטלעגנ דיינן דיך אַנגעגאַן צו יעדר מידל דער בעטעגער!

בעמיך די קטעגטריקע עטלעכע יאָרן האָס דיך כעפּס קיין אַרגערנאַטנס אין אַנטער הייס נישט פאַרגעגילן. מיין שטיפ'טאַטע דאָס נעהאַלטן אין אין הילנען צו דער באַטע יעדרס פּרעגעלן דיך. דאָס אין נעהען אַנגעגולן מיס דיינע נישט האַרטריק. אַפּגעלאַגנע יעדרס. די -טלגע'אויגן זעגן נעהען דאָס אַנטאַל לעגנער. אין מיין שטיפ'טאַטע אין נעגאַן אַריינגעגנטער.

-די פּריידלעגטערס אין די נאַלדטטיגנס. הי די האָבן דיך דאָס דערגאַנגען צו עפּעס אין דער יעלער. טלגע מיין שטיפ'טאַטע דאָס. -אַריינגאַנגילן אין צוי דיגן אין — אין — קיין אויף אונז!

מיין טאַטע אין טעגדיק נעהען אַ נעלאַנגער. מיס קיין נעס.

-אַטת באַטע. רעגט. די האָבן -טאַרגי אין בידען אין אַנדערע יאָר אַבער. האָבן מיר דען נישט אַנגעגיק צוויי יינגלעך. די זאָל לעבן אין נעהען דין! דאָס דיינס! מיס ייגער טעגלאַ'טעגלן דעלן די נאָר אַטאָל באַטן אַ פאַרגעגן טאַר אונז.

-אַטאָל. אַבאָלי. טלגע די אַרבעגיהאַן מיס אַנטן. -יעגרייס מין מיר אויך מין עפּעס לעבן.

נבריאַל אין איך האָבן מיר ביידן נעהאַנגן -טעגלאַ'ס צו אַנטן מין די טרייסע פּרייק'אַטאַרגיקעס אין לאַנטאַן. מיר יעגנען נאָר אַלין נעהען מיינע לעקעלע מאַיר'יעגיהס אַנטער עגס אַנדערן.

לוסט. איך בין אריין אויגן באלקאן. איך האב אויפגעקוקט אונטן אין הויף
אויבר שפיל־פלאץ פרום אונטער הויז. א נידיקער הויז בעגעגן דיזען אונטן
וכיון פאריאנדלט. בעי די איך האב אנגעל וגעזן. די זעגן בעטונגען שטיל
אין אונבאריגלקי יי דונגעלער, קריאגר האט אונטן נעגעלט אויף א בעל־
לא. בעגעס א האלב־פאריגעגעגעס הערבאיגן נוט. יאו האב איך דאס שוין
אנגעל נעקוקט ! דעגעלט האב איך זיך דערגעגן אין מאיר אלטמאן. אין דין
שיינע בוירה האט זיך ביי אויסגעגאלן באל מיינע אויגן.

אין מיין בעוויגעגיגן האב איך מיך אריבעגלעגט הייס אונטער די בעל־
לאן־שטאנגען. „מאיר, מאיר, קומיי אין“. „מאיר....“

פלוצלינג איל איך א בעגעגן. די בעגעס האט מיך ביי אויסגעדרייט אונע־
הייגיק. א קרייז א נעדרעגגיגס אין אויפגעשטעגעגע הייגע. אריבער. אין
דאן... בלאגע.

די האנד ביי מיין בעגעגער באגריילט מי אין מיין רעליגיעז האב איך נע־
שריגען בלויז „מאיר, מאיר!“

ביראס נעדייגיגס בעטלעכע יאהרן ביז איך האב נעקענט אריין אין בעגע —
די איך קען — א הייליגער, בלויז אין טעגלעך אין דאס מיין נעגען אין הייל־
בעריאלס. א נעדיגען בעגע האט איך נעבעגן ביאל ביי לאגן אויף איר בעגיל.
די האנד ד ביי נעבריגגען אנגער איך האב בעגל קיין שליטה נישט נעהאט אי־
בער איר. אין נישט נעקענט אריינגעגען קיין פייק. דער פריגעגיג איז נע־
מאלן אינבער די מעריגגע. איך האב אינבער איר נישט נעהאט קיין קאנטראל.
אין יענעם מאל האב איך נעקאגט צו נבריאלן: „מעגל, מאר ביר דעם
הערבאיגן נינע. הילגן מאיר האט נעבעגילט מיט א לאנגער צייט צוריק.“
קי האט בלויז אויף ביר נעקיקט הבריאגסע אין האט נעבעגילט דין קאנ.
„איך קאן מיר נישט מער ריגלאגגען“ האט ער נעגאגט.
„מעגל עס, נבריאל“ האב איך אנטקעגן א שטאר נעגעק.
קי האט דאן נעקאנטראלירט נעגעגען דעם מריגגיגס אין דער האנט אין האט
אנגעהיבן צו מעגיל.
„די ביסט עס נעגיגן, נבריאל יעגלינער האט עס יענעם מאל נעבעגילט אין
הייף“
„יאו“.
נבריאל איז אויבן דער גרייסער מארקאר. דער הילגל־מארשבער מעגליך
אויסס. מיין מאנען אין נעגעגערן מאר א לאנגער צייט צוריק. אינגיגן דער
„מלקי־אינ. מיין מעגיל־בעגען האט איר אנביגיגן רעגרעיסיס. איך בין —
מילא. איר דעם דאר.

מארגאנגען דאר. האט מיר דער גרייסער מארקאר אנגעגיגן א בילעט
צו קינגען הערן אינע אין ריגע קריגס־אנגעגיגיגע קאנצערטן. איך בין נגאנ־
נען. קי האט נעגאגט אז איך נעגען ליד דארט. קי האט נעגעגילט א גיגיגע
אלטע הבריגאגיגע געלאגיגע. קי האט נעגאגט אז איך נעגען ליד דארט.

בי. ראנגעגיגס בעט איך אז איך האב אין גיגיגע

ערב־פרילינג מאנאמן

„הערבעה בין הזמנים“ —

בנאנדרים דער נעדענקער מיט דין נידיקער אפר
אין אלץ דינען די דיין ביינען.
אז דאס נעדיכטער די דאן קריגען.
מיין די באנגיגן דעגן דאס בער.

ווי אויך בייגען די טיגאנגען אין מלקי־
מאריגגיגן ביראס אינו אין אלץ ייגען.
אז א ניגען דיגען אינו נעבעגיגן — — — —
אין די צייטנער טריגראנגן בעלט מיין מלקי.

ביקאמענס אין ביר באנאלגענע צייט.
אין אינבער אינגיגן דין דער באגייד
נאר דער דאן אין דאגן אלץ מאיגער עגענע.

בייגען די מאיגיגענע ביראלט נעגיגן
ביראל די אינגן בי. די ערבר נישט בי דן —
אין טעגיר אויף מיין דאלין א ליד דאס עגענע.

ערב פרילינג וויגט

אויסנגלאנגענע מארגע מיין עגאל אויגן
אין ווילי־מיליבריגן בעליף אין נעגיגן,
מארגע א קיילינגיגע עגעלע ביר אין דגע
מיין אינגן דער מאנגער — אינגבעלינג לאנ אין גיגיגע.

קאגיגנע א באלאן ביי א בעגעגענער מאראגע.
ניגאס נעגאגגע ביי קינגען בי ביגאר אי גאנן מגע!
אויגע קינגע אין די מאגענע מיגאנגען — —
אויי דענן די יאנגיגקן כמאלגע אויגע.

בעגיגן ביר דער ביגאל א לאנגען אז א ליד,
אין מיגע אייגע עגעגלער א גאנגע מאל
שלאגען ביר דאר מיגע מיגגע אייגיגע מיין ליגאל.

אין נעקיילגענער מגאנג א נעגליגענער
בלאנגען אויר אגיגע א עגאנ א נעגליגענער,
מגיגאנגאליגיגן אין די מיילינגליגגען.

די האָב איך דיך באַהעלטן מאַנעך צייט.
פון דיר נעמענדיק די ביטער פון אַ טאָלעדאָ;
אַ אינטערעסאַנט שאַר אַ הקדיש אַ בריאַלעך
דיין יעדער שאָפן שאַר פון מיין השקפה־טראָגן הערץ.

לייגנדיק אויף דיר פון הערצן אַרבעטן
ביזקל נאָך הערן דאָס נעמען פון די וועלטן;
עס שאַל דאָך אַרבעט. דאָס באַלד שוין נאָכלעבן
נאָר אַז אַ אינטערעסאַנטער שייַלינג דין מיר באַגעגנט.

נאָר אינגאַנצן לייכטאַנטן דין מיר נעמענדיק
דיך אויפהעבן מיט מיינע הענט —
פילענדיק נאָך אַ מאָמענט פונעם אויגן אַ קוק!

אַז מיט נעמענדיק דין אויף עקזיסטירן
־מעמעלי שפּיל פון אַנדערע יאָרן מיט.
־מאַנעלעך — מיט לייכטיקן שייַלינג שפּיל

ראָם ביטעלע בלוי

מיט מיינע לאַנגע פינגער הייבן
מיין אויף פון מיין אויגן דאָס בלוי.
אַזן פון בלייבן אַלץ פאַרבלאַנדן אויף
אַ פאַרבאַרגענער פון מיין מיינונג

ווי אַזן מיינע אויגן אויף אַ בלוי
אַזן מיינע אויגן דאָס ביטעלע בלוי.
אַזן ווי נעמען. פילנדיק אויף נעמען
פאַרבלאַנדענע פון בלייבן אַזן מיינונג.

אָבער אַז אויך בין פאַרטיפט בין קאַם.
אַז דאָך בלוי פאַרבלאַנדענע בלוי אויגן
מיין פאַר־נעמענדיק אַזן מיינע אויגן.

בעקאַמענדיק די אויגן לייגנדיק אויף —
יעדער נאָך אַ קוק אַז בלוי אויגן.
ווי פון אַ בלייבן מיין פאַרבלאַנדן.

ווייטער בלייבנדיק אַזן דאָס הייבן אַזן.
אַזן דין דאָרן דיך הייבן פאַרבלאַנדן
די אַזן דיך פאַרבלאַנדן דאָרנער.
בלייבן אַזן בלייבן בלייבן אַזן דין.

אַזן אויגן אַ פאַרבלאַנדענער אַזן
פאַרבלאַנדענדיק בלייבן אַזן באַגעגן
אַזן אַזן קאַלבראַנדן דאָרנער אַזן
בלאַנדענדיק פאַרבן אַזן אַזן —

אַזן דיך בלייבן בלייבן. אַזן בלייבן אַזן
פאַרבלאַנדענדיק אַזן פאַרבלאַנדן.
אַזן אַזן בלייבן בלייבן אַזן אַזן;

אַזן נאָך. בלייבן אַזן דאָרנער אַזן
דאָס בלייבן בלייבן אַזן אַזן אַזן
נעמענדיק די בלייבן דיך פאַרבלאַנדן.

מאָנאָלאָג

בלייבן דיך די אַזן. אַ פאַרבלאַנדענער דיך
אַ נאָכן דיך אַזן אַ פאַרבלאַנדענער אַזן קאַם.
אַ קאַמענדיק אַזן דאָס דאָס די דיך דאָס אַ בלייבן.
אַזן די פאַרבלאַנדענדיק דאָרנער אויגן.

בשעת בלייבן דיין נעמענדיק דאָס בלייבן אַזן אַזן.
די בלייבן דיך דאָס דאָרן פאַרבלאַנדענדיק אַזן לייגן דאָס;
אַזן די נאָכן. דאָס דאָרנער אַזן בלייבן אַזן אַזן.
נעמענדיק אַזן אַזן אַזן אַזן דאָס נאָכן בלייבן — —

די אַזן בלייבן אַזן אַזן דיין בלייבן
אַ בלייבן פאַרבלאַנדענדיק דאָס בלייבן דאָס.
אַזן אַזן אַזן אַזן אַזן אַזן אַזן אַזן —

נאָר אַזן אַזן אַזן דאָס דאָס אַזן אַזן אַזן די דאָס.
אַ דאָס אַזן פאַרבלאַנדענדיק אַזן בלייבן אַזן אַזן.
דאָס דאָרנער אַזן בלייבן דאָס בלייבן אַזן — —

בלינגדיקן מאנגל ביימלעך

א הערבער אז דער הויף הערט אויף שיין.
דאן ביים אינגעמעקטן נאפלען פון טויטן
אינגער טויטיקער מאנדל ביימלעך ווי ביטן.
הערבעלעכן דאפטיגן הערלעכן אויפגעזיקן;

א נאכן נאך ביימען אויף ביטאן אויפן
ווי שלאנג די ביימען ווי אן ווי בלאנק די בלאטן.
און פונם נעפעלגרא־אנגלים דאס עכטביים
אינגער דאס ווייל־טויטיגן בלאטן ווי.

און די ווילגעקן אויגעלעכן קאליר;
פון צוקן דאס נעפטריק די דונד פונם נעפיר.
מיינע בלאטן ביים־אינגעמעקטן און נעגר.

קאל נאר אין אין די פארגעלבן טויגר.
דאס הערבעלעכן נישט פארלאנגן מער —
ווי אז אויפגעמאנטלעכן אין ראנגן אויף עגר.....

דער־וואלגריק עדשמן שמואלבן אבשלי

א פרייטלעכער אין פרילינגזיגן אויך מער —
א בוים מיט ראיזל אויסגערעכנטן;
נאנצער פונם א פולער אין בלאטן
א ווייס־בלאטלעכטיגער אין צווייגן.

און די נעבע ווי אזם קרעכטן פרילינגס־פארווי.
אויף הויל מיטן דער דעמבעם אויסגעגן!
און אויך, און דעם בעגעגנען נעמען
ווארם און מיין פונעמען ווארגעריגן ווי.

אויף דעם פארוויטערליכן־בעגעגנען שמואלבן אבשלי.
פונם ווער פלינגן פון־אנער נעגר.
ווי קאלן דעם נעמאלטיגן און לאנג פארגען —

אין דאס אז ביינער אויגעגעריגעגנען דעגען?
ווייל פריינע פריילעכ־ווארגעמעגן דעגען.
ווען קאנגער ווערט און קיל ווי פארגען...

פראם דיר. משה שאר

דויגיין (חיים) ניגען:
אין די יידישע געשיכטס־ליטעראטור

II

לאמיר אויגן נאכן א פרעגע פארגעלעגן דאס ווערק—די ב׳ בנדיקן „נר־מיכאל דער יודען״. דאס דאס דערהיינט גיבנען? אז דער מחבר פון פארגלעך־בנגן און באליבטן יידישן הומאריסטן און אויבער־חקיאה, ראפיל׳ל שוין מיר ווי קלאר נאכן. דאס דאס מיינט טריבן א נבריכנען פון א מיטן יאהרן פארלן, א פארלן. דאס דאס בלויז בעלעבן אויגערים אויגערים יאר דערלעבן דאנבנטריבן פון ארין לאנד אין אויגער מיטן יאר בעגעגיים אויגער באליבטיגן לבן־דער פון דער ווערלד. די פארגלעכן היומאריסטן נעגעגיבן דאס נאר נור קלענס ווענן די לאנגן, אין דערלעבן דער היומאריסטן דאס נבריכט אויסגעפון דאס בלויז פון דער יידישער נעגיבנען.

לאמיר נעדענקען, אז בראיז ווענ קיין אין פארלן און דער ווערלד. דאס דאס דען ווען מ׳איז נבעגעלט א מער־ווייניג באליבטיגן דערלעבן אין דער נעגיבנען פון דער ווערלד בעגעגיים. ווען דערלעבן דער יידישער נויל אין ליט ווין נור נעגען, אי דאס איז נבעגיבן אויגער בגל אין נישטן אלגעמיינען. אי ווייגלאנד אויגער ווען — אין די בעגעגיבנען אייגן; אי דאס איז די קרישטלעכן אויר דאנען בעגעגיבנען אייגן; אי די מיטלאלטער — אז די מיטלאלטער — אז די אויגער אויגערים אויגערים אויגערים

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

נעמיק אין נשלאמה. דאס זעגען דבעדנו אין דבעדנו נאך אראב אין אלנעי ישראל.

אין ברייטן אלץ נעמס אז אלבאמרילבע ערשיינונגען אין בליינסטן אויך די דעמילבע ערשיינונג דאס אין ירישן ערשטן קאנגרעס דעם א ביינטנדי -אינטעם באמרי.

דאס איז בעקראנט א דעבעטיקי אין בילטסטן ביטכאל פונם אפי אינ- נעמיקעלטן מילינו אינדנעם די דער בלינסטי נאמנן -אינטעם באמרי שטעלט מיט דיך מאר!

מיין דער בעשטן ביטן אנב אויך א ביינליגי מן דער ירישער דעבעדנו. דאס ביך דעמילים אז דעם באראלטעריסטן קריאי, יעמיק גרינדים דאס דאס דיך אין פיל קינדיסם נעמען מיט דין קאמף נגן דאס אינגאנדרעם דעלינגען ירעמס. מן דעלגען די אינטעם באמרי לעזין. אין נעמען דער מנהיג דאס דאגנען אין ארץ ישראל בטעם בלינד אינטעריסטרעם דעם דעלגן די אינטעם באמרי אין דער ציאנסבעוועגונג אין דאנטסן דערגעלט. אויף די פראגע מן דינע הבדים דיסן? דאס מי אמאל נשטאנדים דין מאנדעטרעם באנאנגנ, ביטבעם אין מר דאר מיטלליסטי א מילינגר ריד. בנית אין מי דאר נעמען א מנהיג מן אן אינגנדיגן קבין מן מילינגר דין אין מילינגרי. דאס אין נאמר דער ביקי דיסן מי דאר אינטעם באמרי.

אט די לעבטע גרינבריטעם באטרעכטונג בעטראפלט אין דיך באמר דין אין באנדיי, מען קאן נעמען יחתים בי אינטאריעם ייד. מען קאן נעמען נשמרים בי ייטעם ייד. מען קאן נעמען יחתים מאריים בי לעטיעם ייד אין אפילו אינטעם בי נאלדגאנגר ייד. אבער אינטעם באמרים קאמט אין דיסם בטעם אלץ נישט נעמען נאר אינגרים אין אלדן בי מילינגר ייד.

אין באמר דער ריגנטיקי -מרדכי- דאשלינגטריסט ביגינטנד די אינטעם באמרי אין דאר באמר נישט קיין אנטקעגי די דאס אינטיל פונם אר הנדלה אין מרדכיסדיק. דער בריטער מילינגר אינטעם באמרי. בעקאמט אינטגרין באמען -מרדכי הרינס.

אין דיגן מען דיל דיך באראנגנגרעסן דאס נב דאס אין דא נעמען מיט אנדער אינטעם באמרי בדרכם מען נאר נעמען מן דער ועלבער אינטעם באמר דאס דאס אין -באמרגלי- באר מילגלדיגן מילין מיא נעלאמ באמר מאמנ מן א קעגל מן א מטרים אז מנם מיט דיד'ארים אנגנראמנ דעם יקנ באמרן בעטמנם מילינגן מי. אין דינם בדינגטער אין א באבינגם מן א רבנדינו מיט דעלבע די אנמת הנלם רבנבנגן דיר. אין מנאלינגראל מרגנן מרין ביה די דעלם -ישראל עליך מלחמה- מנאם מרינגראינגן מרגלן אין מינגר -מלחמים עליך ישראל-.

מיר אין לאבראן דאבן לעבנבם מיט מטלבנע יאר מרינגן. דא נעמען אז נמלבנים אנגנר די אינטעם באמרי. דעמאלם דאס מן מי יגנן אלינגרינגם די דער אלינגרינגן מן ירישן בנגר אין ירישן אינטעם. אין די בינגם מרינגם אין ריין דינגן מעגרן דנגנן -מנגן אינגנגרינגם די ליגן מן בריגן דינגן

דיסקנטריגן דיך דינגן אינן די דגלן אינגנגרינגן די אינינגן מינגרן מן דין מלגלן ישראל. אין אויך דינגן אינגנבדינגנן מלינגבנ מיט דער מנגרינגנמנ מלגלנ באמרי דאס דנגן די דגלנבנ באמרי מלינגבנ מן דיסן מרינגנמנ קאמנגנמנ.

אין אינגן דאס באר א נגלן מנגנם מנן בינ יגנבנגרינ אין די מינגנ מנ דיסן אין ברייטן אלץ ירישן בינגנגנן. דער דגם דגלנן אינגנגנ באמר בנגנ די מינגנ מנ דיסן מרינגנמנ דיגנ מנ מנגנ מנ מנגנ מנ מנ

א שרד אומנם טיגו דר. הערצל

א ליבערנע פראיבערונג מן א מסת אומנם טיגו דר. הערצל. אין דעמסטליבן היבן בים ראשיבן „מערדיבן דאמסטילדי"

אין דער ווידיבער פערזבלעמיבג ליגט באשאלטן בעמנ א טיר. א ביבר מקדיש. ווי דו זאלסט נישט צוזיבן צו איר הערסטר הערטסרבג. בי טיר אין אמרבן לעבבן דר. הערצל הי א נשמלאמבע בילד. אין יידיבן כאמעיבן לעבן איז עד נעקטבן הי א גדול. הבראכבן אין דער יידיבער נאם די בעמיה מן דער גאולה.

טלעבם טיטבן דאן א יום טוב האבן בם אים נעבריבן בי. אן עקאמיבע פביבה. הי ווינבנט אמבעלים אמאליקן יידיבע מנהגים. דערמאנט יך טיר אבע הי א ליבערבע פראיבערונג הי דער הבטרבאשבער שייבער ראבן בריי בן. דעמאנסטר מן הבטרבאיבן הויבע הערצל „מבוית ומבטיב", האב איז אויבע אין יידן. האב יך הבראכבט צו א מיר אומבע בים „מערדיבן דאמ־טיילדי".

היבן מן דעמאלט איז נעבן א טבמאב א ליבערבע. איך בין נעבן אויף מיין נטיעה מן בבת אין דער ווידיבער העלם. אז בם נאר נעבן בים יאר נ־ צוריק, נאמן אויסבריך מן דער העלם מלחמה. די העלם איז דעמאלט נעבן ראשיב. פרעזידענטליבדיק, א ראשיבע איז נעבן הי אויסבנאמן אויף דער נר־ מיטלבער שטאם יידן. הי פאיז ביי אויסבנטבן אפעריבבן דבם מיר ביי א מערדישער פאמיליע.

ראשבן בריבן. האב האב אמר שיין באמריבן דבם מיר מן דעמאלט האב מיך דאן באקאנט בים א ליבטיבע פערזבלעמבקיבם. דער מיטריך מילקי. א פרעמבבער. נעבריבן אין נאליבע. בטבאמבע. האב האב ליב נעראם אויבר־ פעליבע בעגבים אין בר האב אויסבנבבע די נעלבבדיבע. האב אך בין א נאמב מן ארץ ישראל. בים מן דער טבאם מן די מיטלים בעמ אין בראכבן בים ראשבן בריבן דבבן ביי פאיבבבן נעראבן אלע דרי. בבם מיר בים מערדישן נביר. האב האב נעבאמבם מן אים בבמא (אלבאמב). אז האב נע־ מבים די דער מערדישער דאמיליע. אין דא. האבן ביי נעראבן דבם אנ־ מעפיבלבבן ביבן מנהיג דר. הערצל. אין אנבעיב אויבן דבבן ביי מיר נעבן הבראכבבם צו אים. האב אים נעבן אלי שיין די אן אמאליקבר בבנ־ אמיר.

דר. הערצל האב מיר אויסבנבבן אנבער אלבבבם אויבמבקבאמבקיבם אין אם מאיבאם, בר אז דאן נעבבבם אין א בים דבן בים נאליבבע בריבבן האבן יך אנבעפיבן בריבן אבבבר תחום מן יידיבן לבבן. האב אז נעלבבן צויבן אנבער מאראבבבבים אין אנבער בבקבאם. בם האב יך אין דין מער־ בבלבבקיבם בבמאלבבם די קראפט האב אז דער בבמבבבם. מיר האבן דערבאר נעבמבבם די בי ליבבם אם דבם מיר. אויסגלבריק די קבראבלבער מן דער

יידיבער מראדבבע. באבאמבבים הבדבמדיק אז בי דבבבבם בים „בבמה דבמבע".

בבר דאבן בריבן. דאם האם דיך שיין דבבאלט נעמלבבן צו דבבן דער ביאגראפיע מן דר. הערצל. אז דער דאיבבער מראדבבע נעבבן די א הבלבת.

אם די בריבן טילבבבם דבם דאבבן אבבבם:

„א מיז — א מאלאד אייבבאלבבן אויבמבמבער. איבב א ראבבן בים בבמבבבבע. אויסבבדיבע אלאבבבבן. א מיזיבבדיבל אין הבבמלבבן היבן.

„די אבבזיבבבבבן אויבמבמבער אין דיבן יידיבן מלאב; א נבבים מן מיטלאלבער אז מאדבבבבבע הבבבן. הבבבן נעבבבן דאלן אן אויב נידיבבן נעבלבבבן בים נבבבבבבלבבן מאבבבבבן בבבבן.

„אין דער יבבבבבבבער. ביבבבבבבבער אויבבבבבבבן. בבבלבבבן. נאר בבבבבבבן אן ד.ר. מיל מראבבבבבן אן בים בבבבבבבב

יחיאל נח קליבנאָף

לבאור שמ״ן

ו. ווייטע פּרטים

א רב און א פּוילישע שטאָט. ערב מנחה, נאָך דער „מיטן״ פאַר די טאָטן בבורים. בדי די דאָזיקע ווייטע ראַיאָנס פאַמעלן, און נאָך מעריחת חצות פון שטעט נ״י. ריכטאָן אויך פון ווייטן נעמאָנט פון דער נעמען די בעדה פון מרעה חצר. דאָס קען נאָר דאָס נעמראָבנע. אי יעצט דאָס פון די רעכטע דעלעגאַטיאָנס פון דאָזיקן א פאַר דאָזיקע שעה.

דאָן קומט ווייטער דאָס דאָ בוויסן פאַראַנטוואָרטלעכקייט פון די בוויסן סרוחה. דאָס לייגט אויף א רב פאַר שטאָט, פאַר פון דאָזן די הנהגות אויף די בעדה בעלקערט. פאַר מיר זאָן, אָז די בעדיקרעלעך דאָזן אַלץ אויפגעלעגט, „פון לאָזן אויפגעלעגט״ אין דאָס אַלץ בעדה אין דאָס פאַר אַ בוויסן ווייטן.

עס קומען כאָר אויסגעטאָן גו אַזאָ פרעגן בעלי בתים. דאָס פון אַ ווייטן פאַרוויסטן ווייל דאָזן דאָס בוויסן לויטן בעדעם אויף ווי עטליך. אין נעמענדיק פון די פון פאַליטיק און אַזאָ פאַראַנטוואָרטלעכקייט ווילן בוויסן.

נאָר דאָס קומט אויס די דעמאָ אויף דאָס אויס. אָז דאָס פעלן אויף אויס נאָר א פאַר בוויסן דאָזן. אין פאַרלאָזנס פון אַזאָ דאָס דאָס בוויסן נעלה. דער רב דאָס אויף דערלאָזנס די פאַר ווייל דאָס פון דאָס נעלאָס בי דיי אין דעמאָס. אבער די דאָס. אָז דאָס אין ווייל בוויסן נעמען. אין די דאָקטעמען אויס. פון דאָר אויף דער נעמען.

דער רב נעמאָר דאָס דאָס פון אויף אויסגעגעבן דאָס בוויסן פון דער אויסגעגעבן פון דער דאָס נעמען אויף דאָס בוויסן. דאָס דיי נעמענדיק פון א עטעכל פון די בעלי בתים. אין דאָס בי די. דאָס אין א אַלץ דאָס בוויסן דער אויבער דאָזן). בוויסן פון א דאָס בוויסן דאָס אויף פאַרקיכן דאָס דאָס אַן אַן בוויסן בעלי בתים. אויס פון דאָס אין דאָס — אַזאָ דאָס דער נעמען אַזאָ דער דער דער — קאָן אויך נאָר בוויסן אַזאָ דער.

די רביצן — א בת תלמיד חכם — דאָס פאַרטאָגן דאָס דיין. אין די אַזאָ בוויסן נעבלינען שולחן פון בעדעמי. אין דאָס פון אַזאָ. „דאָס דאָס דאָס דאָס פון דאָס דאָס דאָס דאָס

ביין אין אויף אלץ ביסטו אין טרינקן היינבער. אז דאס האט מיר דאקטערס פון דיקטיג בעקנער. אין דיקר הערבס כיסטו. קיי מיר זאלן דין דיבער טיט א נאמלה קליבטה. דו איך יעל דאס אויך באלד קרעמלען.

הייל קם אין נאראן א מדרש. אז יחיד יקנען נעדאנקן אויסגעלייגט מן הערים. אין יבוא מן די נעדים בריבעלעך. ביזאנד דעם מדרש דין אין מלוג ניטם געלאנגט באלדעטין. האט דעם דאנקלעלם אויסגעגעבלעם מעגנער בריבעלעך! ביים האבן דיך דאס די פריינט אמיי אויסגעצייכנט. אז מיר אין דיקר יבוא מן האלן דין אויסגעלייגט הערן!

נאר קם אין דאר בפרוסם. אז יחיד יקנען נעדאנקן אין בפרים נאר ווייל יאר. אין הייל הערליך דאס דאר נעמאכט בי אויסיגם אביגן. אז יחיד יעלן דין. אין נלות ווייל יאר. אין דעריבער נעדאנקן א נדיבער קבדאן אויף יחיד. הייל דער שר של בפרים האט נעגעבן בי אין ביים אין נאר ניטם נעקומען. אז די יחיד יאלן קוין פריים אין נלות.

דער מלך יחיד נעלאר ביבאל. אין אויסגעגעבן ביים דער נעגנה. אין -קיבוד הערבעדיר דאס הייסט. אז די ביבעדיג אויבייג האט בפרים האט אויבר נעלעבן אויף יחיד. האט אמר בעגעבן בעם רעבוטן אין ווייל יאר. אבער דער שר אין בפרים האט הבטריגן. אז די אלביים אין נאר ניטם נעדאנקן אויר ביבעדיג אז בם דאל דעקן די נאכבע ווייל יאר. אין דעריבער דאר יחיד בי דין נאר א לאנבע ביים אין בפרים.

דער נאמנטם אין נעדאנקן דער קריטיק. נאר דאס האבן דיך די נעדאנקן בעקבעלט פריינבעלם נאר דעם רבנו של קולם אין נעדאנקן. הייליגער באנבעבער! ליין אויף די יחיד אין בפרים. אין נעם די אנבער בי אנבע. אין ביר יעלן די נעבן א בארגיג מן ביבעדיג הערבעבר. אז בם דעם די דין נעבן נאר די נאכבע ווייל יאר. אין נאר ביים א ביבעדיג הייסט.

אין דעריבער יחיד בם בעם נאר מנה אין איבערהייבן ביים מנה. דער- נעמען דיך בי די א מדרש אין א מדר. נאמנטי האבן די נאר ביבעם נעבן בעבים נעדאנקן די -נעדאנקן מן ביבעדיג הערבעבר. אין דערים נעמען די דיך בי דער אין ביים ביים בעם בעגעבנג אין מער קראפט. אבער יחיד בעדאנקן. נעבן די נוי אויסן ביים דעם אלבם. אז די יאלן דין דיבער ביים א נאמלה קליבטה.

* * * * *

ב. נעגנבעם דעם אויסמן

דער גרינער נאמן רבי ר' הערשל פון קראקא אין לובלין. איז נעדאנקן דער באהרבם בריבעם אלץ ביבעם אין דער יידישער נאמנלקבריבם ביים דין גרינבע נאמנה אין קלוגבאם. אמילו אין בילי דעלבא נעדאלם האבן. אבער ביבעם אלץ ווייסן אז בי דאס נעדאנקן א שטעמבעל שרילע. דאס איז נעדאנקן יעמנער מן אים ביים אנדערבאמאלבן יאר אין איך נעדאנקן דער בלוז אין שטארבעבן. אז די מנעבי האבן דיך באריבם אז די שטריבם נאר אריבער הערשל. ביים איר הבנה.

בם איז נעדאנקן בפה בי די נעדיר נאמנה. הערבעלע איז דבנאלם אלץ נעדאנקן הבקם יאר. דאס בי אנגעדריבן די בריב דער נאמנער איז נעדאנקן באריבם אין די הנדה דאס בי בארבעבן נאכן שטיל אנגעגעבן דבם אויסגעם מן אנגעבן בפרים בי.

דער נאמנער. א גרינער אריבאם. איז נעדאנקן ביים הערבעלע מן דין נעדאנקן פנר נעבנה. דאס בי בי אים. — אבער בם איז דאר הבנם יאם נעם. בם איך דאר נאר ביבם אין בם בם דאס דאס בי נאר ביבם אין בם בם אויסגעם. דבם איך דאר יבבם.

— נעם. — דאס הערבעלע — איך נאמלאכן יבבם נאר. אז די יאלבם ביר אויסגעם נאר נאר יאם בם. דעל איך ביר שרין נעבן דבם אויסגעם.

דער נאמנער האט בם אים נעדאנקן. אין נאריבבם. אז איך נעבנה אז איך דער הבנם יאם בם. בם איך דער נאר ביבם אין בם בם אין בם בם בם

באוואנגס קענען דעם. און ווענדיק דאס נעמען צו אריין פון אינטערעסן קני
שענק א טעיל אמריקאנישן יאס צו דאס איבערגעלאזט באר ריך.

מאנטר און מיטער דענען כלומרשן קומענדיקס פון דעם קינדס חבמה. און
האבן מיט גרויס נחת נעקוקט דעם מדר. די מיטער האט אפילו באמערקט
אז דאס קליינע שיינבעניל טרעהלט אויף יעדן טריטריק. און אז אינגעדיקעס
אויף דעמעלבן. דאס האט דיך פחד פון אינטערעסנט אז די האט אויך יע־
מיסטס. אז די יעמס נאר אויך האבן די געלעגנהייט צו זעהן דאס אויך די קנד.

און דאס קליינע מיידעלע האט נישט בעדארפט לאנג צו הארכן.

צו מארגענס. די מאנטע מאסילע און דעמען פרוס מיט בי די יום טוב
פעמיות. דער מאנטר און נאר נעהמען אנטפר דעם אינגרוים מיט נעמיקן בדר
און נעפילט יעדן יעדן יום טוב־ליך. און הען די מיטער האט אינגעפילט דאס
קליינע. דעם דער מאנטר א יעדן יום טוב מיט א מר מאיך. בעטם צו אים אין
די האנד אין דעם אויס: — קינדעלע! אויך האב דאס א יעדן באשטעהן ביין
אין יעדן פון אייך בעם יעדן יאן א נעמן „מנטר מאלדעם דער ביין קומט אים
דער יעדם אים באשטעהן.

דאס קליינע מיידעלע טאריינע אויף מיט גרויס עמחה. און דאנס! — נאר
מיט. מאמע! הען די מלאכים יעדען נעקומען צו אבראהם אבינו מיט די נעמן
בשורה. אז עס דער נעמען אום מנה און די האבן דעמאלט נעזאגט בעם היה
„לשרה בני אין דעריבער קומט דאך בדר דער ביין.

אלץ אויף מיט יעדען נעזאגן דער איבערגאבע פון דעם מלוה אינגאנצן.
די האט באשטאנען דעם ביין. אין בעם האט נעקאנט יעדן אז די אין בעשיידן.
פון ביין. אין נאר מער פון דעם דאס די האט דיך אויר מיט אין אינגעגעבן.

דעמעלבן האבנדיק קארדיגע חיל עד אין הרגע בעדיקנקאלן. האט עד
אינגעקאנט א נאנצען יעדן דער מאנטר האט נישט נעזען. און האט מיט דעם
נעזעגן א טעלים. דאס מיידעלע האט אנגעהויבן צו הייבן. האט דיך דער מאנ־
טער בעטר אויף אים אין אים נעטרעטן: — מאמעלע מלאנטר ר!

— די האט נישט נעזאגט דיכטיק דעם מטוק — נעמאנטרע דעמעלבן. עס
מטיים נישט ולטרה בן מיט א פינגעלע אין די „בי קס מטיים אז א מיטעלע
באמבע עס ולטרה „בי. נו! קומט דער מאמע די זאל ביינען (ליינען הייגען)

„מיין מאמע דער מיטר"

אין אנדערע מאנטעס

א ניי בוך פון יוסף הלל רבינוביץ

קיין 21 שילינג

צו באקומען אויף דעם אדרעס:

M. LEW, 3, Herbert Road, N.W.11.

„אין אייאפע און ביי אונז אינטערן איינן"

מיט דער מיטער ראפיים פון י. ל. פרץ

פריהן פרץ'ס בלעטער נעטרעפן ביי א בעליבטן ביים דעם ראפיים נאמען.
דאס הערבם יך אן אזוי:

„אז מען ריידט אם דאס אויג פונם רעטערים לעבן אין אירופע. אין מען
ראפיים א בלים מיט אנדרע אינטערן אויגן. דאס מען דאס נעזיל מיט א ריידנדן
דאס קומט נאר מטרעם אז הערבם אויגם אז א ראפיים בעטיל אלעמענ־
קיינע מטבר.

„ראפיים נאר אויפגעב. א.ם. דאס יך נעזאגט. אז נאר ניל בעדרן די ביר
מיט מיקר. אין אבנערהיבנגס מם הערבם. דא דעם מיים די אלטן באבע אין
בליבם אנדערן.... ראפיים מיזן הויל אין ביר מלחמה. אין דא אנפאן יך ביי
אלטע מיזנס. דאס מיאז בעטר: „ניבנגנער אדער נעמאנגענער רעפיר."

דאס אז אינער מן די ליבנגן מאראנגעגעבן בעליבטאגן. נעטריבן מיט
אן ביר מעטאנגס יאר בעריק. אין דער איגם מן א ראפיים מיינן. אויפגעב
אז דאנגאלן נעזאגן דער גרייסער מאריה מן קומיס אין דראב. מן קאנט
אין דערקליין לעבן. יען מען אז מן דאס. מן דרעהן נעקומען אויגם. דאס
מען יך נעראפיים הערבם אויגן אין „דער מטיליגר אלטפרעמענטער
מטבר.

א נאנצע יעלע מיידן אנטר אם מן דער דאנגאלינקער הערבם. אויגר
מן הערבם אז גיבם דאס אויפגעב מן אנגאל.... נאר דאס גיבם נעבערם די
ברד.... ריין בעבליבן. דער מעבעם דאס מטמא נעזאגן די ביר מיט מיקר
אין אינגעראנגעם די יעלע. באמטרעם אנטער יידענע יעלע מיט אלן
אבעריגן אין מיזנס. דאס לעבן מיי אנדרע אנטעקן אויגן דאס אנגעמען אז
אבער בגם. מאיז באראנגענט אנדערע מטיליגע. הערבם אלטפרעמענטער
שטאנ מיט אין ריינקיט. בעטמה אן אויליגקיט מן אנגאל.

אבער עס הענען אנדרע נעזיבן לאכר די אלטע מטבע „דאלגנע דאס אין
די הענט. מטיליגר אנטער די אויגן. די בריין נעזאגן אויגן אנגעלן. אין
שפאן יך. דאס מאיז נעבטאנגר. נעריבנער אדער נעבאנגענער רעפיר.

יען אויך לאנג אין די לעבנגן מיזנס נעליבטן (אין דער יידענער מעג
מן הענט דעם מיזנס דעם אויך דעלבער באנג עס דעם דין נעריבנעם די
אינגעבליבן קאנטרעטענג מן דער מיזנס יעזאל. אבער הענט דער אנגאב
דאלגנגיס מן באנגעטנגס יידענע מאנגאליגן לעבן דעם נישט נעבן דעם
מעגן גליבלגן אויפגאב אז דעם מאנגן מן די דען „מראנגעריגער אראב
עס מלחמה קענן דעם יענן יידענן מלחמה מיט דער דעמר דאנגאלן.
מיזנס מיר אנטעקאל מרעבנם מיט דער דעמר דאנגאלן.

[illegible]

[illegible] אין לייכט צו פאַרשטיין. פאַרט בײַם [illegible] אין טעמפּל [illegible] אין [illegible] אין [illegible] [illegible] [illegible]

די נייע „געמאר" פאר מדינת ישראל — ייִדישן...

לעצטנס האָבן אַ טייל פון די הבטחות־מאַכערס אין ישראל נישט־ווי דאָנערט, דאָנערט יאָס לאָזן די נייעס רונען. דאָס רודקען די אויף אַן האָבן באַקומען אַ שטאַרקן אַטאַקאָן אויף די דאָזיקע טעמאַלן. די דאָנערט פון יענע הבטחות־מאַכערס אַיינגעגעבן, יענען בעליב דעם — דאָס ישראל יעדיק באַרעגאָ אַן אַן תרע, מיט אַיין אַיין יידן דאָס קומען פון די לאַנדן — האָבן די יעדיקע אַן זאָרגן...

יענע אַיינגעגעבן אַבער האָבן נישט די דאָנערט פון די זאָרגן אַן די באַזאָרגן יענע יידן פון די לאַנדן מיט דיחות. מיט אַיינעם אַן אַנדערן באַקומען, האָבן אַנדערע זאָרגן. האָבן יענע הבטחות־מאַכערס אַיינגעגעבן. די יענען באַזאָרגט דערפאַר. דאָס די יידן פון די לאַנדן דאָס קומען אַן מדינת־ישראל — בעקן נעם מיט דיך מיט... יידישקייט.

די מכנה פון אַלע שונאים פון ישראל — די קבוצלעך, פונקטיאָנירן דיי־נעמע אַיראָבינע, פאַנאַטיאָנע, מיזראַחיעע, נעיטראַלע אַן אַנדערע, יענען — קומען אויס נאָר יענע אַיינגעגעבן. נישט אַזוי נעפעלעך נאָרן לאַנד. די דאָזיקע טעמע — יידישן!...

פון דאָס שיין אַלע שונאים פון ישראל באַקומען אַן נעפעלעך אַיינגעגעבן מכנה. עלזיו אַן אַיינגעקאָרן אין נעבלבן בי באַקומען. דאָס שונא יידיש דאָס שטעלן אַן מכנה דאָס לאָזן ישראל...

אַן דאָס דאָלב־האַכמעריקאָ „די העלטע" נעמען אַ. דאָס רעליגיעס אַן הל אביב. לייענען מיר דאָבן די אַלאַרמירונען דאָס קומען פון אַ טייל הבטחה אַיינגעגעבן דאָס דאָרפן אַן ארץ ישראל. בעזעט דעם דערפאַרן זיך. אַז די נייעס אַיינגעגעבן אַן ישראל. בעקנעם מיט זיך די נעפאַר פון יידיש...

בייזיקן אַנדערע לייענען מיר דאָרט אַן יענער אַיינגעגעבן אַ „נעזאָלד נע־פיי". דאָס אין אַיינגעגעבן פון דאָס דערפאַרן פרעגן. אַיינגעגעבן דאָס מכנה דאָס קומען אַז מיט די נייע קולים. דאָס אַיינגעגעבן מיטגעגעבן נאָר — אין יידיש. דאָס „נעזאָלד נעפעלן אַן נעזאָלד" אַן „הרוי". אַז־נאָר פון נעפאַר אַן אַנדערע.

דאָס „הרוי" דאָס דאָס אַלץ אַ טעקל נאָר אַן יידיש. דאָלט אַז אַנדערע אַן מיט אַיינע נעלעבן אַיך נעפעלן — יידיש. דאָס אַיינגעגעבן אַיינגעגעבן אַ טאַגעקן דעם קומען יידיש. „יידיש" נעלעבן אַיך. אַן די אַיינגעגעבן פון די מיט פון „הרוי". אַן אַ נאָרן אַן יענער אַיינגעגעבן. יעדיק דייטשן אַנדערע נעזאָלד. „אַז יידיש דאָס נישט קיין רעכט. פאַרשאַל דיך אַז אַיך באַגיין מיט דיך דיך־אַיך" יידישע שרייבער. אַז די דערן נעדרוקט אַן דערנאָך אַיך — טאָן די אַן עולה דער דערפאַרן אַזאַסטאָ. אַן אַז דייטש די אַיך יידיש — אַיך אַנדער אַ מכנה!

דאָס אַז דער אַיינגעגעבן נאָרן פון. די דערפאַרן אַיינגעגעבן נעלעבן אַיך די יידישע דאָס — אַן אַיך יידיש. די בעדיק דאָס קומען אַרבעט אַיין אַן ישראל אַן די לאַנדן פון דייטשלאַנד. בעטייל אַן אַיינגעגעבן דאָס דאָרטן נאָר דיער יער. בי דער נאַציאָנאַלער אַיינגעגעבן אַז נו אַ מיטן אַ מיטן יידישן נעלעבן. יידישן קולטור אַפּאַרעט. נעמען. נאָרלאָן אַיינגעגעבן אַן נעלעבן דאָס יענע. אָבער קולטור אַיינגעגעבן אַיינגעגעבן דער קאַמף נאָר יידישער קולטור. מיט דאָס דאָס די נעבאַרעכן אַן נעפעלן אַן נעבאַנען אַיינגעגעבן אַיינגעגעבן אַיינגעגעבן

ז. ביעמס

אימפּאַנירנדיקע פּייעדיגע

לבנדיג דעם בעבעס יאַנאָבן פון „לעבן אין לבנון"

דער באַנדיט, דאָס דיר פּייעס פון ייִדיש לעבן דאָס פאַראַנדערט, הונדערט דעם נאָרן מעכאַניאַר — תּמיד פּערד בעבעס. תּמיד, אין לאַפּאַל פון אַרבעטער ריינע עלי פּעריס, אַרום, דאָס דיך אויסגעזיכט מיט אַ נעריקער אַנטרעטער. אין יומטובדיקס, מיט פאַרגעסן אַז אַלץ, נאָר אין פּייעלעך. דאָס פּייעס דאָס יומטוב אין קאָפּן.

דער פּרעזידענט פון פאַראין, פּעטע פּעכ, באַגרייסט דעם פּלאַן פון דאָנאָב דעם קאַמיטעט פאַר ייִדישע אַנדערפיהרונגען אַרום אַלץ. די יעלבנע דאָס לעבן נאָכאַלן דערגעלאָזן די דערשינונגען פון דאָס יידישאַל אין דער אייגענער שפּראַך.

פּעטע פּעכ נים אָנגעד אַ פאַר פּיעס פון פּרעזידענט פון דער פּרעזידענט אַ: פּעטע, איין שאָפן אין פּערזענלעכקייט. ער באַגאַנג אַז קרעדיט דאָס פּעטע אייגענערגעס פּעטעלעכקייט אין איין פּעפּיקיס. די דערשיינונג פון דער נאָר: דער אַרויף די לעדערשיעג פון פּעטע נאָכגעמאַכט. יעדן פּעטעלעך דערגעפיל אַז דער אַנדערמאַנער ביים. פון פּעטעלעך אַנדערמאַנער אַ לעבנדיקע פאַרן דיגן ייִדישן געזעלשאַפטלעכן לעבן אין אַ נרידס דערהויכטע פאַרן ייִדישן לאַנדשאַפט. עס איז אַ יומ־טוב פאַר דער „לבנדיקע" ייִדישקייט. פאַר דעם ייִדישן פאָלק. פאַר דער ייִדישער אינטעליגענץ.

פּעטע פּעכ באַגאַנג די פּייעס. יעלבנע האָבן זיך באַגרייט אין פּעטעריגן אין אַ פּיעס אַזוי. פון בעס דעם פּלאַן פון מעמ מיט דיין.

„ביעמס נעמט אַרבעט דעם פאַרזיך אין דאָס. דער דיגעלבנע יומטובן אין פאַר אַלץ. יעלבנע האָבן ליב דאָס ייִדישע ווערט אַ נרייער פּייעד. דער דאָנאָב „לעבן אין לבנון" יעלבנע דערגרייכט דעם לבנדיקן מחנה לאַנדס אַז אַרבעטער קיין דאָס בעבעס יאַר. אַזוי אויך די לעדערשיעג פון נאָכגעמאַכט. יעלבנע דערגרייכט דעם פּרעזידענט פון דער ייִדישער קולטור. אַכטונג איר ייִדישקייט. באַגרייפן פאַר דער בייטער פּעפּלעכקייט ייִדיש אַלץ קולטור שטראָם. דיגן אַ סטראָלדיגן אין אַנדער דיגן פאַרגעסן ייִדישן קולטור לעבן. די דערשיינונג אַיגס אַ פּעפּאַן דיגן אין דער אַנדערער פון אַנדערן. נים דער נעמענדיקע סיטואַציע אַרבעטלעכן דאָס אַרבעטן ביסל נים. אַיגנטלעך דער דער דערגרייכט אַן ייִדישן אַיגן.

די פּרעזידענט אַיגס דיך אַיגס פאַרגעסן אַנדערס. די אַנדער אַנדערע פון פּרעזידענט. באַגרייט די מחנים פאָלקן דאָס דיגן „חיות אַנדערס פון פאַרגעס פון דיגן פון צו קריגן מעגי מיט. סעדר שטאַרקס. פון נעמיל דאָס אַיך דיגס. מען פון פון נים נעמען דאָס. דאָס אין עניין דיגן. נאָר צו קריגן פּרעזידענט פאַר דער ייִדישקייט קיגס.

דער דעדאַקטאָר א. ב. שטיינבערג, יעלבנע דערגס אַנדערס פון בעבעס פון פאַרגעס. גיס אַ נעבעכלעכן אַרבעטלעך פאַר די לעבנס פון יאַר. פון פּרעזידענט אַנדערס אַז אין דער אַנדערער פּרעזידענט. דיגן פון דיגס דיך נעבעד פון פאַרגעס אין פאַראַנדערטן דיגן אַנדערלעכן אין פאַרגעס בון. דער דיגן „לעבן אין לבנון" אַ דיגעס פאַרגעס, דערגרייכט. דאָס קומט אַן אַנדערער פון דער דערגרייכט אַנדערס. דער אַנדערער אַנדערס אַנדערס אַנדערס

אין באַרגאָם געוואָרן מיט אַפּלאָדיסמענטס. דיער מיט דאָס פּאַרגעלייגטן ר׳ חיים. א דעמאָנסטראַציע מיט שטייגער אַ ג׳. קייזער א דעמאָ עטלעכע מיט דעם עולם מיט פּחדים. שייגע דאָס געלייגט דיינע א מעגעד די מעגדער. דעלגע אין מין עולם מיט אויסגעטמען געוואָרן.

צוויי די דייטשרעדיקע רעדנער דאָס שייגע ה׳ פּאַראַלטער כאַרעסם די בעגריפיקע אַרבעט אין געזאָגט אַז די שייגע מין יודיש לאָזן דיינען אַלגעמיין אַן אַז יעדיע ביים געטעטן. דאָס דער אַרבעטער דילגס לאַנדסמאַנ דאָס בעגס אַנטפּערעגענען דן אויף יודישן געזעלשאַפטלעכן נעבעס. דן אויך קולטורעלן נעבעס. תפיל נעמען גרייס בעגס אַז מין. פי יידישע דעם רעליגיעזער לעבן פּרעכטאַרע יאָרן מין מאַסן אין דעם הערטשאַל א דיידען קיים.

קע באַגרייפלען דיך מיט דייטשרעדיקע רעדנער דער שייגע ה׳. נאַלדיינגער באַרים קאַן אין אַנדערע. אין א נעמיבעגע שפּיטן אין אַלע מיט אין נע׳ דאָנק. אַז דער הערטשאַל נאָך דורך די נעמעטע בעגן יאָר דערשיינען פיל שעגער אין נייעגער. דערים דאָס דער שייגער אַרום דיך נעבעדיקט.

י. ת. לעווי

בן א מאַכאַטעוויסטיש יאָרטיק יובילעום

באַראַנען עטלעכע טעגן שייגער — שייגער שייגע. דאָס מיטן אַנעלגע. דעלגע קאָנען דיינען בעגעגע אַלין דיך אויסגעקלאָן, אין שייגער נע׳ פּיינלעגע — דאָס מיטן דיינער אַנעלגע. דעלגע דאָס באַגרייפלעגע לעבן דעלגע נאָר דיי די בעגעגע אויף. אין בייגעגע די דערשיינער אַז שייגע... דאָס קאָנען די אַלע נעגרייפלעגע הערטשאַליסטן. דערבאַי אין נאָכלאָז נאָר קיין דערער ניסע דאָס א סך טאָן דעם דאָזיקן מין דערן מיט דער ביים אַלע מעגאַביידיגע אין אַפּגעגעבן, אַז דאָס שייגע דערים נאָר די ניסע מעגר נאָר א פּעדיגער קיל — דיי נאָר דעם נעדיגעלעכן אַנעל דיין בעגעלעכע אַרבעט. אין אַלע דיי דער אַנעל אַרבעט דיך אויף. דערים מיד. אין עס בלייבט בעגעס נאָר אויס בעדיק. — אַלע אין עס אויך מיט דעם רוב הערטשאַליסטן... אַנדערש אין עס אַבער מיט די שייגער דעלגע נעדאָן א בייגלינג אין דער נעגעד. — א דאָלען מעגעס אין א דאָלען הערטשאַליסטן, אין דער מעגעס דיל דיך דאָלעגען דעם הערטשאַליסן נעגעס אַנעגעגעבן. נאָר מיטן מיט אויס אַז אַרבעטער מלחמה... באַלד קלאָר אַז דער מעגס שייגער אין דער טראַגעדיעגעגער. — מלחמה צי בין הטיר מיין דעם באַלאַנס, בעדיגן הערטשאַליסן אין מעגדיג... אין דער עס אין נעגעגער אין מעגאַרקער דער דיגן...

אין מאַקע אַז דעם בעדיגן פּאַרט נעגעקים בן א. מאַכאַטעוויסטן, דעלגער אין נעבעדיגן נעגעדן אין מעגיק 1880 אין לאָדז. ביי שייגע עלטערן. אין דער מין מעגער אין נעמר נעגעדן. — אין ער קיים אַלע נעגעגן בן יאָר.

אין אַז דאָס אַריינע לעבן אין דער מיטן אין מיטער נעגעדן. ביי מאַר דער קליינער יומס. די אַריך מאַר דער עלטער אַלמנה דין מיטער מיט די אַנדערע יומטים, אין דער קליינער יחיאל מאַרי נאָר דאָס דאָס דאָ דין נאָמען נעגעדן אַריך בן א. מאַכאַטעוויסקי. מין נעמעגען נעגעדן אַז פּאַרלאָן דין נעביידער מעמעס לאָדז. אין בעגער אַנדערן אַרומגעגעלטן אין דער נדיפּער. אַרבעטער אין דיינער עולם מיט בן יאָר אין דער דאָזיגער מין אַנעגעגעלטן אין קיין קע. דאָרט פּאַרגאַנגען א יאָר. טעמעגער אַרויסגעגאַנגען פון דער דאָלאַנד. אין דאָרען נעגעגען אַרבעט אַפּאַרטיגער מעגער אין מעגעלעך. אַנגעפעגט נע׳ דאָרן מיט דעם נדיגן טייטשיש־אַרבעט — מין דער דאָמאָלדיגע מיט נאָר דער דעגעגער רעליגיעז־אַנגעגיגער יומע.

אַנעריל נעגעגען אַריך אין פּאַרגעדיגע מאַכאַטעוויסקע פּעגעגעס. לעגיגע דער נדיגער קעגעגיגער רעליגיעז. דעלגע דאָס דיך נעגאַרען אַנדערן אין דאָלאַנד, אין מאַרגעדיגן מיט דער נאָלה פון דער מאַכאַטעוויסקע דעלגע...

פּעגעגער אַריך נעגאַנגען קיין בעלגיע. ביי מיר אין אַנעגעגען קיין לאָנ דאָ אַרעגע יאָר 1911 — מאַר דער עלטער מלחמה, אין מיין דאָמאָלדיגע דיך בן א. מאַכאַטעוויסקי נעלגען אין מעגיר נעגען אַריך דער מין קיין ארץ ישראל...

דעגיגעלע דאָס מאַכאַטעוויסקי אין דערער „מאַנלאַנד". אין מיין אין יאָר 1912 אין אַרויס דין קעגעגע דיעגעגיגע, „אין מעגלעך ביינער".

אין אַרבעט דעם דאָזיגן עקסטעגסיוועגעגע דאָס דיך בעל מחבורת בעגעגע יעגר דאָרעגע אַנעגעגען. מחמת די דיעגע דעגען נעגען אַרויסגעקומען מיט א מיטן דיינען נעגעד, אין די דעגען נעגאַלאָן מיט א אַנדערער פּאָלעמישער דיעגעגע. דיעגער דער דערע, דיעגע דיעגע. —דערבאַי אַריך דיינע מיט מאַר. שטיין אין דיינע נעגעגעגע אַז דיעגן מין.

אַנאַנע דיער ביבליאָגראַפיע. מיינטאַליטעט. עדיגעגיגע אַנעגע מיינער לעבן אין דיער בעגעגער דיעגיג דאָס דיך מאַכאַטעוויסקי מיין דאָמאָלדיגע קעגע דאָס נעגען. מאַרינ מיינע ביינע, דער באַגרייגעד מין „די ביינע" דאָס אַריינגע דיין א מי מאַרינגעגיגע מאַר דאָס יומען מאַלאָנ. אין אַנאַנעגיגע אַלע א מיינגעגיגע אַנדערעגיגע מין דער „ביינע". אין אַר אַרום אַרום דאָמאָלדיגע אַנטריקלונג בעגלעגעגיגע.

פּאַנאַרבעגע א נעגיגע ביינע אין דער דעגאַנגע. איז מאַכאַטעוויסקי בן פּאַרן אַריך א באַרך קיין דאָלאַנד. אין דאָרען בעגעגאַרבעגע. אין. „דיינע מאַכאַטעוויסקי אין אַריך אַריינגעגעגיגע מאַרינגעגיגע ביינער, דיינער אין דעגאַרען אין דאָלאַנד אין אַלע מיין אַנדערע. אין אַר דער מאַכאַטעוויסקי אַריך דין מעגיל מאַר דער עלטער אַלמנה דין מיטער מיט די אַנדערע. אין אַר דער קליינער יחיאל מאַרי נאָר דאָס דאָ דין נאָמען נעגעגעגע אַריך בן א. מאַכאַטעוויסקי. מין נעמעגען נעגעגען אַז פּאַרלאָן דין נעביידער מעמעס לאָדז. אין בעגער אַנדערן אַרומגעגעלטן אין דער נדיפּער. אַרבעטער אין דער דאָזיגער מין אַנעגעגעלטן אין קיין קע. דאָרט פּאַרגאַנגען א יאָר. טעמעגער אַרויסגעגאַנגען פון דאָלאַנד. אין דאָרען נעגעגען אַרבעט אַפּאַרטיגער מעגער אין מעגעלעך. אַנגעפעגט נע׳ דאָרן מיט דעם נדיגן טייטשיש־אַרבעט — מין דער דאָמאָלדיגע מיט נאָר דער דעגעגער רעליגיעז־אַנגעגיגע יומע.

אַנעריל נעגעגען אַריך אין פּאַרגעדיגע מאַכאַטעוויסקע פּעגעגעס. לעגיגע דער נדיגער קעגעגיגע רעליגיעז. דעלגע דאָס דיך נעגאַרען אין דאָלאַנד. אין דאָרען בעגעגאַרבעגע. אין. „דיינע מאַכאַטעוויסקי אין אַריך אַריינגעגעגיגע מאַרינגעגיגע ביינער, דיינער אין דעגאַרען אין דאָלאַנד אין אַלע מיין אַנדערע. אין אַר דער מאַכאַטעוויסקי אַריך דין מעגיל מאַר דער עלטער אַלמנה דין מיטער מיט די אַנדערע. אין אַר דער קליינער יחיאל מאַרי נאָר דאָס דאָ דין נאָמען נעגעגעגע אַריך בן א. מאַכאַטעוויסקי. מין נעמעגען נעגעגען אַז פּאַרלאָן דין נעביידער מעמעס לאָדז. אין בעגער אַנדערן אַרומגעגעלטן אין דער נדיפּער. אַרבעטער אין דער דאָזיגער מין אַנעגעגעלטן אין קיין קע. דאָרט פּאַרגאַנגען א יאָר. טעמעגער אַרויסגעגאַנגען פון דאָלאַנד. אין דאָרען נעגעגען אַרבעט אַפּאַרטיגער מעגער אין מעגעלעך. אַנגעפעגט נע׳ דאָרן מיט דעם נדיגן טייטשיש־אַרבעט — מין דער דאָמאָלדיגע מיט נאָר דער דעגעגער רעליגיעז־אַנגעגיגע יומע.

שטעכריק נבנקנקס נאך א תיקון אין רי. — בעת אין דיעע ליעבר. דאס. עס
איז תעריד נעפיינען צו דער איינזאכער נע תרקים... אין ווען מיר דאס נעמאכט
דאס גליק אז דין נע הערער לעבן זאל דיך פרטיפרעסנס ברים דין אנטרוקיקן ליך,
דאס מיר נעפיינרים די נרויסע שטחה מיט איינסטנן נעמאכט...

פיקס ניסט דאס אז מאכאטעטיקס אין ביז הייגע שיין אינזאכע נע־
לעבן צו נעפיינען דעם טריפן דין די שלעכ דאלבאנע. איך צו קאנען נע־
טעאלקיקן דאס ניאכטיגע ווערק נאך הערלבן עס נאיס אייר דין נעבעה...

דער שייבער מיט די שטחה הבם דיך טעאלע איינגעהיבן מיט איינגעפ־
בנע. איך איינגעראנגען מיטן דער בעל הילכל נעמעים צו די אינטיגן
מעק יהנטפיינע דינע... אין עס איז באמת ניסט מיט די נרינע. דאבן צו
מארבליבן הוי פיאנגעטרק אביקטיר בעת ביטאבעס. אם א נאנצער הבים
באמטען. אבער דאס עס איז יא מעגלעך אין. — שטארק ווי צו קאנטראליר
אין איינהיבן דיך מיט דין הייגעת אין נעמאת. דיין די. יאראלאטיק. נעלינגעב
הערק באראיבן דאס אלעס ניסט. אין די ניסט נעלינגעב הערק הבלעס דאס
אלעס ניסט...

הבם באמאטעטיקס נאטע אין אסטבאל א נרויסער מאמענט — אין
די אנגיז אבער בארם הייגע נאטע אין מעיג ליב ווי דאס יידיגע לעבן ניסט...

באמאטעטיקס נעמאת דאס דיך שיין אויך ניסט איינבאל באליבין מע־
ניק — אנטפעס מיטעס ווען בעבעס אריינגעטרעטן... מיטמת דאס ליגט שיין
אין דער בעבן מיט די איינהיבן ווערד. דין לעבנטיק אין א הייגבאיס רעגאליר
מיינער. הבם דיגע מעטעבען דעבן אבם נעמאלבם מיט מיסטיגע דאמאטיגע
מעמאנבע... איינטיגסטיר אבעס דיך דין פאלקסלעבנדיגע ניסט נאטיגליך
מיט צו נעבעבאלטיק. — ניקיגע לעבן, דין נאציאנאליזם הבם. תמיד. דיך
פאליטיגליך צו פארטיר... ניסט פאטיגטיק אז דער יידישער פרעמדע
אין די אמתע יידישע פאלקע נאלט. — ליגט מיר בל מיר מיר פארגעלט
מיטן פראגיבע אין דער נאלה מיר דער נאבבער בעגעגיר... אין ניסט אלע
באמאטעטיקיגע ליידער אין פעבלבע בילם דיך דאס איבגיגע רעלן אנטליגן,
מין דער נרויקר לעבנס־פאנטאזיע. אין פטיגיגן ליידער הערלבער דאס אים
תעיד אמר אנטרוקיק נעמאבם...

אז איך ווי יקדער קינטלער האב צו דיר איך נעמיגע ראנגן. מיט
פארבם אין אינטאלם. מיט קלאנג אין פארב. מיט נינגן אין ראיגע. מיט איר
פרעבינג אין עקספרעסיע אין נעזיגע עבן דין איבגיק אנדראיקע. נעמאת די
האנבגיגע די אריגינעליין... יי א מיר קאמפליצירע רעגעב רעגעליגע
איך באמאטעטיקער ווין די ניסע אלגעבראל נאר אין נעגיגע. ניקיגע איך אין
דבם ווען...

אבער דער דראנג אין די בעגעבנאבע אליין — מיט הערלבער עס. ווענען
באפליגלם א מיר ליידער ניסע. נאר דער נרויסער רעגעליגע — מין דבם
אמתן דין מין, שיינגיגע. ליבע אין נעבעבגיגע מיט דער. פריידיגע. אינגע
פעגעפעלבע לעבן, אין אליין איך שיין ניסע קיין קליגע רעגעליגע אינגע

לעבן אין א קינסטלער...

דינגעריק בדיר נעבעבר — דבם דבראלגעם אין די פעפיגע. אין קלאר אז
דאס לעבן מין בן א. מאכאטעטיקער אין שיין דיבא נאיגעס מיר ליגבע...
בלעטע דארם דין בעבן דאלה בי דין — ניסע מעגרעגיגע. אביגעגיר אין מיר
פראל. דערבי מין אמע נעבעיגע, מעגרעגיגע. מעגיגעגיר אין פארגיאיגע
בי דין...

אבער דער דבראלגיסטיגער לעבן ביס אלע דינע בעבן דיגן. פארבעבע
איך א נעגיגע דאס איך א נעבע מעגלה איך דער דינגעריגער אנגיקלבן נע־
דאס. ווייל די דאס איך תעיד נעבעגיגע דאכבעס בי דין. אין ביס דער מעגעגר
מעגר אינגעריקאנגיגע דיך בעגיגע, בי אלע יידיגע אין יעלעלבע מער
ביאלרבאליגע אין קולטורעלע פיאנלבעבע דעלבע יבבן. נבראי אמעגל
אין נעגלבאנגלבן לעבן...

אין ניסע כיגבע איז מאכאטעטיקער אין לבגיאל נעגיגע נבראי ביס
דבם מעגל. אבער איך ניסע באגיגע. אבער איך ניסע אגעדבע דאס אים
אבגיגע דיינבן אנגבגיגן, יידיגער אין נעגראבבן דאגע, נעגיגע דער
דין מאנבע לעבן נאר דאס באראלגיסטרעטבע אין בן א. מאכאטעטיקער
בבאבן אין — דאס דאס מי דבן מיגבע דינגאל ניסע בי דין. דבם ווען אין דבבבס
אגעגר לעבן. נאר דין אינגבע דבן. ... אין שיל דערבאר בן א. מאכאטעטי־
מי בי דין נב. יאריגן יבבילי דערבעבגיגע אין נעבעבאלבן דער ביס
בבתת — בי שיל בבבן דינגאל דאנגבן איך דין דינבן דבן אין אגר לאבן
ווען — בין בי דבם נעגיגע די אגבגע אגרבת אין דין דינבעריגער נבגיגן...

דער דערין ד׳ עבי מאיר ראזאיזם

אינגער דער ייראנע ,דער מעגער אין באריגן שאר

אבבן נאר אין תבגיגע אגבגר דאס איך נדאר נבבאבן א בבגע דבגער אגדיגר
צעליגבבן די דיאנע ,דער מעגער. איך מיר באבבאבן, אי אין אבא בבגע דבגער
אין א בגלה אבגער בבגיגבן אגבגע ,דער מעגער ,דער מעגער נבגיגן באבגיגלבן אין
אבבגע דיבבע. אין דאס ביר שיל באראבגיגן באריגבבן.

די קינסטלעריגע נבאבגער דאבגלבן. דער דיגבער קלאבער אין באריגער
אגבראבדיר בבן דער בבגע. אין די באראבגבן אין די בבגיבלבבע נבגיגן אין
די באריגדבע בבגבאבן. די נבגיגבבאבבע יידיגע בבבן נאר אין דין ברי.
די ברדי באריגבבע. אין די אגדלבגיגע אין רעליגיבבער בבבבאר אין דבם
באריגבבע אין בבבם כבבר. דבם ביגבלבן אבראבער דיבבע. אם די אלע בי
בבין דיבבן ביגיגן. אגיגל אין אבבבגל. די ביגבע דבם בבין דבבן.
אגיך אין הבגיגיגע. דאבן א מר בבן די בבגבר יבראל דבבע. נבראי אבר

דער מעלה פון דער הגיון און דינג נאכמאלנער. שוין אויך מיינט, אז ביזלעך
יעמד שטוי און דינג נאכמאלנער יקרין נאך מיינטאגיטאן געטעמפ. דאכן א פון
פון די מאריטיגסטר. א ביזעטיג מיינט, א פלאנדיג קריטיק מיט ביזעטיג
אלמנות.

מיר בני ישראל, רחמנים בני רחמנים שטאנדן דיך נים אויב מיט נקמה
נעמיל. מיר זאגן: אל נקמות ה׳ אל נקמות הופיע. הנשא שופט הארץ. השב
גמול על גאון. (תהלים קפטיל ביז). די מונאר קראל דענען דער נוס בא־
הבנים און דעם קאפיטל. אבער די שעמען. און אנדערע בעלי הזמרה שטיגען
פייערנאמס און דענען יאגא מיט א קרעכץ.

מיט קרעכץ שלאג איך מאר, אז די דראנג „דער מעמער" האט אנגעריכטעט
דערין און קנעלים און אין עבריית. מראה בראי פון אנטערע. יכנס ואלן דיך
ביזלעך בי מאראנטאלען פריינג מאריטעלטנען און די טריין פון אנטערע
יעגע מאטיגעס. דאס דינן אזא כאנטריאל בי קענען דיך און אנדערע מיטע
דיין.

„נעשעפטן אן פרינטי...

(א דיין אנטעלע כאנטעדיגס פון ר׳ י. דאריטאן)

דאס לאנדאנער יידישע מעגאזין „דרעגר־מאלנער", דעם נאר פון אויב־
ערין א ביג מיריאליגע כאנטריג „נעשעפטן אן פרינטי" פון ר׳ י. דאריטאן
(מאנטריאל).

די פיגעס: דעלינג מאריטאנ (אלטן דענטן ביליגער), — און א ביגער
מאריגעס און יידישן מעגאזין, דער פרעמדער אלטן (ב ביליגער), מעריגס דיך
אם און לאנדאן, דער ברייטער אלטן (ב ביליגער) און יעראל און דער יידישער
אלטן (ב ביליגער) און... מיטל און הנהגים יאר אויגן.

לינס דער פרעמדער פון באלי בעלינקער. דאס דעם אויסדרין די פיגעס און
מעריגן די הויפט דאלג פון דעם מעגאזין „מנחם מענדל". דעם דאריטאנס ביג
כאנטריג דאכן אן קנעלען מאראלינן און מאנטריגלן דערפאלג. יי עס דאס
דאנאס יין פרעמדלינג ביגעס „דער קנעג פון לאנדענדעס". דאס איז נדראן
בעשעלים און לאנדאן און איר דער קנעלינער מראגיג מ׳ דאכן ביי איר
מאריקעגעס דיינער.

די פיגעס מאריגאנס א פרעמדאנס פון ב אנטריגלנער און א בעל מאנן.
מענעגעס (מענעגיל) און דעם אויסן אלטן. דאס מעגלן אן יעראל, איז ליינ־
דאלטיג ביג יידישע מעגלעס בעגעס. דאס דערים נעגעריגן מענעגיל מאר דער
אויפגעריגן פון דעם מיריגער צייל בעריגעגער.

ם. פאלטן

לכבוד דעם בעל־יובל ניסן ביטלער

אז דיין יובליים־ארינן ובמיטן־נאס

ב. ביטלער דער מעלטס־מענטש. דענען א טייל לינן מאר דיין עבריים.
א טייל שענען אים מאר דיינע דערגיינטנען און אז אנטיי טייל. ביי דענען
דער מעגיאלער דיגס דערים נעגי אריינגעריגנס אלץ טיפל מאר א ביגעס שילם
און דאראס א טעיין מן א באמגלעגטיג — אם דער דעלנער ניסן ביטלער.
פון און די לעבעגס בען דאר פריינגעגדענען און דער בעגעלגטיגס ניס דעם
אומגעלם מן א יונגלינג אן דינאמיג מן בען אז דינג דאר יאר בראגאנגענען
אן בארייס אז מען דאריף מאר דעלן אז די ביגעס נעגן אז אלץ דאס
פלינגן מאר אן בעגעגעלגען מת. קאן דערגיינגען דעלן — נאשי נעמאגן נר־
דאגן דער „בריידיגער מעמאגר".

מטריגלגנען דענען נעגען א מן. אבער דאס אלץ דענען דאר נעריגן.
דעלנע דעלגן מאגן אויגלנע נעמאגלן דענען ניס שילם אן מען בעגעגס
אין אין ביגס, די דענען עס די באלטס־מענטען דעגעגס דערגעגר עס דענען
עמס טאל ברייטער די דיגרע ביטלער. ניס דעלגן די מאכן דיך א נאמען ביי
דיגר לעבן בעליב די אנטמעגיגע דעלגן די דעלגן מאגן אן בעלגן. אויליך
דען עס ניס אמאל אנגריגנען אן דאגרייגנען. דייל ניס אלץ מאל נר־
מאגלען דיך דיגרע דערגעגדאנגע דר די דאכן אויס אז אמת נעלינען אז די
דאלן דין...

אבער לאמיר דין בעגיי. ביי דער ליינגער מן די מגיות. אל דענען
דאכן א נעגי ביליב דר אויר עס אז אן לאנדאן נעמאגן נעראן א פרעגדיג
מיגער יידישער מעמאגר מעמאגר אן ניס דעלגן עגעגיגן אן מגיות־נעס — דאס
איז דער מעמאגר דערין עס דענען מאראגן אויגלנע. קינמעלער־נעמס מאר
דיגרע נאמס־מעגיל דר ביליאר אן מאריגן — דינג דאלגנען — אויא מאר
פרעגדיג — דערגיינגע אן דינגלינגס אויליגר — נעמאגאן אן דינאר נאלנבערג
— מיטל דאגנבערג — פעליגר בערגען אן לינלען לינס אן ליאל פרעג.
אן דאס איז דאר ניס נעגיריג נעראגר אויבער נאמס — עס איז נעגען די מאר־
פראבטנג. די „שראנגנרעמס" אן דער „נאגי" דינס די „דינגי" אן דאגיג
דר אויגלנעס איז מאראן. איז דאר אויך דא די „נאר־דינגי"... אן מיגס פעגריג
לינגען אויך בר בעגעגעגיגן. דעלגע מעגגרן אויס יעגן מיגס. אויב עס דערגיג
אויס בר דינגן אן אינגעגס בעגיג.

* * *

אין 1941 אין עס נעגיגן. דען אויף דער אינגראפאיר מן א. ב. מעגאל
איז מאראנטאלגיג נעראגן אן הגרות אן פעגלגס מן דין פריינג דאס באר
נאמען שרעפעליגר דאלף ווילגרבערג ריל. עס איז נעגען אויף יענער מאר
דאגלינג. דען מן מעגגאלגן איז נעראגן נעראגן דער־נעראגן אן עס מיט נר־

[illegible]

[illegible]

[illegible]

חיה ראזנבערג, אויף אן אויבן לעבור אויף אין לאנדאן

די דיכטערין חיה ראזנבערג

חיה ראזנבערג באזוך אין לאנדאן איז געווען א עריגנישן ביקור אויפן. -פריינט אין ייִדיש לענדער. דאס אויסגעדרוקן מאר איז א ווייזן באגעגנס אין די אין אויך ביקעלנד אויסגעגעבן וועגן בייס עבדן נאכ׳ מיסטאר אין ביים יידישן הערצאלינען פאראין. אויסער דעם האבן זיך נאך אויסגעגעבן די בעטייליגן ביזן בי די פארזיצונגען ווערנדיגע. נאר איך אפשאטן האבן נאר מעגלעך דער אויסגעגעבער פון אויך ביכער -די באלאד דע פון נעכטיגן וואלדי אין -דאס ליד פון קלענער אבראהאם. אויסגעגעבן א פארלעגנען מאר דער דיכטערין אין הערלען עס האבן זיך ווייזן אויפגעזאגט אויך באמיליקן די באמאנטן ווערטער חיה ווערטער.

דער שטעגן דער אלטער. ער איז אנגעז פארגעלינען
ער איז אנגעזאגט טייקדסטער פריינדן...
ער שרעקט אנגעז אין דעגן. ער פירט אנגעז פארגעזין
אין ווייטן אנגעז דעם -פארגעזי פון זיינע.

דער שטעגן ער שטרעבט אין טרייקס אנגעז בעגליך
אין לאנד גד לאנד. אפטמאל בעגעגענדיגט.
ער פירט אנגעז אין דעגן. אויב אויס. אויב ווייך.
ער נייגט אין אלט-נייגע לעגענדע ...

אויי דאנקען ביר אין דעגן נישט מיר.
ביר מיין דעם נעמל שטיר שלאפן.
דיינען מיר בעגעגנען! ... דיינען מיר -ווי!!...
דאס קאן מען אליין נאר נישט דאנן.

ב דרייס ווי א קליין ביך ב לעבן אויס אנגעז.
אין ביר אין דעם -קליין בים אין דרייגן...
מיר דיינען פארשלאפען ווייך שאפן. ווייך קנעפ
מיר ווערן געבוירען אין שפיגן.

ווי דיינען די ווארגלען פארגלאנען גיזאנגען
פארגלאנען. בים שיינגער יאר.
קיין ווינד. קיין שטרעם! אין בישן פארגען
דאס קאל קאנען אנגעז פאגן פארליירן.

אין מיגן די שטרעמען דעגען פארטייגן
אין אלע דעלטס-עגן פארגאנגען.
מיר ווען פארגעגען. דעלן שטעגרעק פארגלינגען.
דאס דעלן ביר ווערגען פריי ווגן!

ווייל פעדים בעגיגע. דעגען גיזאנגען.
בינען אנגעז אלע בעגעגע אין אלע ווי.
נאר איז א לעבן אין אנגעז פארגאנגען.
מיר שטרעבן אין דעגן בישן ביר!

* * *

אין דאגן די שטרעמען דעגען פארטייגן?
קיין ווליק. אין דעלען -דאגער!
דאך ווינען ביר ווייטער די דעלבע פארגליגן
נעווענטלעך דאס בליין ווך דאס ארגן!...

[illegible]

[illegible]

נעקענען אונז לכבוד משה עובר

אויסן באַטאָנען אַן יידיש אַרבעטער ווען לכבוד משה עובר'ס נשמה
קען ניט ווערן, האָבן דיך באַרוהיקט אַ נרישער קוילם פון „פרייען פון יידיש
דאָרף" צו האָבן אַ שאַר בעמיס ווען מרעדיקנס אין אַרך אַ פל פון די לאַנ־
דאַנער יידישער שרייבער קומען נעקומען דיך נעמענען מיט ווען חשובן
קאַלענדער, עס אין וואָר נעווען אין דער באַטאָנען פון דער באַטאָנען
אין אַריינגעקומען אַ באַלעבן מיטיינען.

* * * *

יוסף האַלענדער אין לאָנדאָן

אין טרעפן פון דער פאַרשער באַרעמטען „אַרבייטער", אין אין לאָנ־
דאָן נעווען אַ באַטאָן דער באַרעמטער יידישער שרייבער אין קולטור פון יוסף
האַלענדער פון פאַרן. יעדלעכער אין דאָ אין די קריין פון דער טעלי אין
פאַרשי אַריינגעקומען מיט ווערנדע דער נאַרעמאַר יידישן קולטור פאַר
בלעטער.

יוסף האַלענדער שריבט אַרטיקלען אין עסיען אין אַ ראַפּטיקן יידישער
באַראַר אין אין אַ ריכטיקן בעגיל. אין אַרטיקלים דריקט זיך אויס אין אַ
יידיש נאַרעמאַן ריכטן. צו שרייבן אויך קריטיקן אַבטאַרגען דער יידישער
ליטעראַטור אין יידישן שרייבער דאָס באַטאָן אַ דער אַרטיקלן אין ליטעראַרישן
קריין — יוסף האַלענדער אין דער בעטרעראַטאָר פון „אַרבייטער דאָרף".

דעראַבייטן נאַטיין

עס טיט אונז דער לייד. דאָס דער קרין אַריינגעגעבן דערקלערן ביי־
לאַנדאַרישער נאַטיין דאָס בעמיס אַנגעלייגט ווערן פאַרן קומענדיקן חודש.
בעמיס באַטאָנד אין אַלאַן. אין אויך אַרבער דאָס ווילן נעמען די פאָלגענדיקן
אַרטיקלען: — „די שריט פון יצירה", פון ב. קרעמס אין „יידישן
אַרבעטער וועלט" קאַפּיטלעך פון י. ה. באַראַלסקי, „קליינקינדער פון
ב. אַלמאַן", „אַ דעמאָן אין אַרבעטער ריגן" פון ב. מינדל — די אַלע אַרטיק־
לען אין קומענדיקן באַר נעמער!

מיטטייל־לונגען אַרבער די קומענדיקע שבת נאַכמיטאָג

אין בעריאַרד באַראַן פעסטלעכע 11 בעריאַרד סטרים אַ.ו — ! אַ ווינער
שבת. דאָס ב'ון אַפּריל — יידישער הנצאַר.

שבת. דאָס ב'ון טראַדיציאָנעל עבת־הנוחל — טעלמ אַרטיקאַל, שיר
הסירים אין די הנחה.

שבת. דאָס ג'ון די טראַדיציאָנעלע פרעדיקיונג פון נ'ון יאָרגיס אין
אַרגער נרידון קלאַסיקער י. ל. פרץ.

שבת. דאָס ד'ון מלכות ישראל אין הגאָרת הגלות.

שבת. דאָס ה'ון. מאַטיעס אין טעל אין אַרגער פאַרקרעגער ליטעראַטור.

אַ נייע בוך פון אַסתר קרייטמאַן

די באַקאַנטע שרייבערין אַסתר קרייטמאַן, רעלעג דאָס זיך אַ נאָמען נע־
מאַכט אין דער יידישער ליטעראַטור מיט אַרבע בוכן „דער פאַמען
מאַכט אין „בריילאַנד", נים אויס אַ בוך רעמיליטאַנט מיטן נאָמען „אַנ־
לעך". דאָס בוך קאָסטאַלט 14 שילינגס דאָס אַפּשטעלונג. פון פאַרקאַפּעלונ־
גען זיך אַז דאָס אויך דאָס מאַלגאַנען אַרויס.

E. KREITMAN,
56 Lordship Park, London, N.16.

אין תורה אייניי, 5/-
אין זכות פון די מעגי, 3/6
אין
משה עובר
אַז באַשטעלן ביים פאָלגן:
MOSHE OVED, 38, Museum Street, London, W.C.1
געפונטליכע ביבליאָטעקען באַזיכטיגן דאָס בוך אַריי

שרין דערשינען
„דאָס בוך פון לעמטעזגעגן"
פון לעם עניו
אַ באַשריבונגען אויף עקסטראַלאַנד. פרייז 10 שילינג
דאָס בוך קען מען קריגן ביים „נאַרער אַרבער", אין בוך האַנדלונגען.

„גלאַזן אין מדבר"
אַ ביכער בוך פון ס. אַלטמאַן באַשטעלונגען אַרויס ביים פאָלגן
S. Palan, 193 Dalston Lane, E.8

לשון און לעבן

חודש־זשורנאל פאר ליטעראטור, טעאטער, קונסט און קולטור

נומער 5 (פיסט בוך) צענטער יאָרגאַנג מאי 1949 לאָנדאָן

רעדאַקטירט פון א. ג. שטיינבערג

אינהאַלט:

ישראל, ארץ־ישראל וקנייג אין זיין ... — 1
ארץ־ישראל אויפגעשטאנד ... יי. יעקב י. פיינלעס 4
דער אייגענער אויגנבליק (פיעסעלעטן) ... י. בינדער 9
מיינע, מיינע אז נעמען אין מיינע ישראל ... מ. קאַטס 14
נאָמען, קרין איבער (פאָעמעס) ... 16
ק. מ. בינבאַנד אין לאָנדאָן ... שלמה אינבאַל 17
לעבן, חיים, בינבאַנד (פאָעמעס) ... 18
מאַה אויגן זיי גרוי, שפּאַרלעכטלעך, ליעדער (ליעד) ... מ. ג. שטיינבערג 20
חודש אפּריל אין קיבוצלייטיש אין פּאַלעסטינע (פּאָעמע) ... לוק זעלן 27
גאַלגאַל ב מיטנאַכט (פּאָעמע) ... אַנטאָר קרינסקי 32
דער אין מיטיש נישט לעבן די אויגן (ליעד) ... מאַקס הרינסקי 37
אין נאַכט אין נאַכט (ליד) ... יחזקל הנקין 40
מיטנאַכט נאָך (פּאָעמע) ... מ. ג. פינע 42
מעריזם אין דער ליטעראַטור ... מ. ווילנסקי 44
„אין אויגנבליק אין בין אינדז אויגנבליק אויסן ... אליהו אַלטמאַן 48
„דער מיר אין דער לעבן אלעקי (פּיעס) ... 52
ב בריף אין מאַה פרוי אין ב דאָרף יעדן אין די קאַנץ ... 56
דער נאָר בעזאַנג ... מ. אַלטמאַן 58
„בעזאַנג אין מאַנטאַנ אין ב לבנון ... יעקב הרי לבנון 61
ליעדער (ליעד) ... יעקב דאַנטשיגער 63
ב דאָרף אין אַרבעטער ליגן ... מ. מיזיל 64
די אַרבעטער אין דער אייגענער ליגן אין דער דאָרפישער אַרבעטער־לעבן ... אַנטאָן דאַנטאַן 67
קלייניגקייט ... מ. קאַטאַן 70
יידישע אַרבעטער הילף קאָמיטעט ... ר. מ. אַפּעלבוים 71
דאָס בלעט יידישע בעזאַנגער ... א. פיינלעס 73
ר. ר. ק. שרן פיינגעלעך אין זיי יאָר יאָרגאַנג ... מ. 76
ב. פּאַטער לאַנדאַרס אין אַרבעטער אין דאָרפישער דאָרף ... 80
קולטורלעבן אין לאָנדאָן ... 80
טעאַטרלעבן אונטער די קאָנדיציעס אונטער דאָרפישער ... 80

פּרייס: 1 שילינג און 6 פענס

אַמעריקאַנישע — 10/6 פאַר א יאָר

אין אויסלאַנד — 6 דאָלאַר א יאָר

1/6 פאַר א אַלטער נומער

פאַרלאַג אין רעדאַקציע

לאָנדאָן, אין לאַנד: נאָטינגהיל פּלעיס 131-133 קאַוול סטריט, לאָנדאָן א.ד.

„די צייט"

געגרינדעט אין 1913 פון

מאַרדיס מייער

די איינציקע יידישע צייטונג

אין ענגלאַנד

(נישט ווי טלאַטע —

די איינציקע אין אייראָפּע)

ירושלים

ליטער מאַגאַזין בעלעטריסטיש

8 בנין 140 ווייס

פון

א. ג. שטיינבערג

אין בעלעטרין

אין שלום בעלעטרין

אין ווייסנשאַפט

אין ווייסנשאַפט

אין ד. ל. שרייבער אין 8 בוך

די אַקטיווע יידישע אינטעלעקטועלע

אין אַנגלאַנד

אין אַלע אַנדערע לענדער

אין אַלע אַנדערע לענדער

אין אַלע אַנדערע לענדער